

DE WILDE DETECTIVES

Roberto Bolaño

De wilde detectives

Vertaald uit het Spaans door
Aline Glastra van Loon

Lebowski Publishers, Amsterdam 2015

Speciaal voor de literaire herontdekkingen van Lebowski Publishers ontwikkelde Joachim Stoop 'Booksounds'. Beluister de gratis digitale playlist bij *De wilde detectives* via www.lebowskipublishers.nl/bookclub/boek/de-wilde-detectives-roberto-bolano/

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Oorspronkelijke titel: *Los detectives salvajes*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Editorial Anagrama

© Roberto Bolaño, 1998, used by permission of The Wylie Agency (UK) Limited

© Vertaling uit het Spaans: Aline Glastra van Loon

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2015

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagbeeld: Getty Images

Typografie: Peter Verwey Grafische Producties bv, Heemstede

ISBN 978 90 488 2745 9

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.lebowskipublishers.nl/bookclub

www.overamstel.com

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Inhoud

I In Mexico verdwaalde Mexicanen (1975) 7

II De wilde detectives (1976-1996) 117

III De Sonorawoestijn (1976) 465

‘Wilt u dat Mexico gered wordt? Wilt u dat Christus onze koning wordt?’
‘Nee.’

MALCOLM LOWRY

1 In Mexico verdwaalde Mexicanen (1975)

2 november

Ik ben van harte uitgenodigd om me aan te sluiten bij het viscerale realisme. Vanzelfsprekend heb ik die uitnodiging aanvaard. Er was geen inwijdingsplechtigheid. Des te beter.

3 november

Waaruit het viscerale realisme bestaat weet ik niet precies. Ik heet Juan García Madero, ben zeventien jaar en eerstejaarsstudent rechten. Eigenlijk wilde ik letterkunde studeren, maar mijn oom bleef aandringen en uiteindelijk heb ik hem zijn zin gegeven. Ik ben wees. En ik word advocaat. Dat zei ik tegen mijn oom en tante en vervolgens ging ik naar mijn kamer en huilde de hele nacht. Of in elk geval een groot deel ervan. Daarna deed ik, ogenschijnlijk berustend, mijn intrede in de glorieuze juridische faculteit, maar na een maand schreef ik me in bij de workshop poëzie van Julio César Álamo, aan de faculteit van letteren en wijsbegeerte, en zo kwam ik in aanraking met de reële visceralisten of viscerealisten of zelfs vicerealisten, zoals ze zich soms graag noemen. Tot op dat moment was ik viermaal naar de workshop geweest en er was nooit iets gebeurd, bij wijze van spreken dan, want welbeschouwd gebeurde er altijd wel iets: we lazen gedichten voor en afhankelijk van zijn bui werden die door Álamo geprezen of de grond in geboord; iemand las iets voor, Álamo leverde kritiek, een ander las iets voor, Álamo leverde kritiek, weer een ander las iets voor, Álamo leverde kritiek. Soms verveelde Álamo zich en vroeg ons (de studenten die op dat moment niet voorlezen) ook kritiek te leveren, dat deden we en Álamo ging de krant lezen.

Het was een ideale methode om vriendschappen te voorkomen of om ervoor te zorgen dat die werden gebaseerd op ziekte en wraakzucht.

Anderzijds kan ik niet zeggen dat Álamo een goede criticus was, hoewel hij het altijd over kritiek had. Nu geloof ik dat hij praatte om het praten. Wat een perifrased was wist

hij, niet helemaal, maar hij wist het. Hij wist echter niet wat een pentapodie was (zoals iedereen weet is dat in de klassieke metriek een vijfvoetig systeem), evenmin als een nincartheum (wat overeenkomt met een phalaecium) of een tetrastichon (een vierregelige strofe). Hoe ik weet dat hij dat niet wist? Omdat ik de fout beging hem daar op de eerste dag van de workshop naar te vragen. Ik weet niet wat ik daarmee beoogde. De enige Mexicaanse dichter die dit soort dingen uit zijn hoofd weet is Octavio Paz (onze grote vijand), de rest heeft geen flauw idee, dat was tenminste wat Ulises Lima me vertelde, enkele minuten nadat ik me had aangesloten bij het viscerale realisme en vriendschappelijk in hun kringen werd opgenomen. Ik kwam echter al gauw tot de conclusie dat het stellen van deze vragen aan Álamo mijn gebrek aan tact bewees. De glimlach die hij me schonk zag ik eerst aan voor een blik van bewondering. Daarna besepte ik dat die eerder minachting uitdrukte. Mexicaanse dichters (en naar ik aanneem dichters in het algemeen) verfoeien het te worden geattendeerd op hun onwetendheid. Maar ik liet me niet uit het veld slaan en nadat hij tijdens de tweede bijeenkomst waarbij ik aanwezig was een paar gedichten van mij had afgekraakt, vroeg ik of hij wist wat een *rispetto* was. Álamo dacht dat ik *respect* voor mijn gedichten van hem eiste en begon (voor de verandering) te praten over de objectieve kritiek, een mijnenveld waar elke jonge dichter doorheen moet, enzovoort, maar ik liet hem niet verdergaan en na te hebben verklaard dat ik nooit in mijn korte leven respect had gevraagd voor mijn schamele schepingen, stelde ik hem de vraag opnieuw, terwijl ik deze keer probeerde zo duidelijk mogelijk te vocaliseren.

‘Kom me niet aanzetten met gelul, García Madero,’ zei Álamo.

‘Een *rispetto*, beste maestro, is een soort lyrische dichtvorm, liefdespoëzie om exact te zijn, net als de *strambotto*, die bestaat uit zes of acht elflettergrepen verzen, de eerste vier regels met het rijmschema a b a b en de volgende geconstrueerd in paren. Bijvoorbeeld...’ en ik maakte al aanstalten om hem een paar voorbeelden te geven toen Álamo bruusk opstond en een eind maakte aan de discussie. Wat er daarna gebeurde is vaag (hoewel ik een goed geheugen heb): ik herinner me het gelach van Álamo en de vier of vijf andere deelnemers aan de workshop, waarschijnlijk om een grap ten koste van mij.

Een ander zou in mijn plaats geen voet meer in de workshop hebben gezet, maar ondanks mijn rampzalige herinneringen (of het ontbreken van herinneringen, wat in dit geval even rampzalig of nog rampzaliger was dan het mnemotechnische vasthouden ervan) was ik er de volgende week weer, punctueel als altijd.

Ik geloof dat het lot me terug liet gaan. Het was de vijfde keer dat ik Álamo’s workshop bezocht (maar het kan net zo goed de achtste of de negende keer zijn geweest, het is me de laatste tijd opgevallen dat de tijd naar willekeur krimpt of rekt) en de spanning, de wisselstroom van de tragedie, hing in de lucht zonder dat iemand de oorzaak ervan kon achterhalen. Om te beginnen waren we er allemaal, de zeven leerling-dichters die zich aanvankelijk hadden ingeschreven. En ook: we waren nerveus. Zelfs Álamo, gewoonlijk zo kalm, was niet zichzelf. Even dacht ik aan een voorval op de univer-

siteit: een schietpartij op de campus waar ik niets van wist, een wilde staking, een moordaanslag op de decaan van de faculteit, een ontvoering van de een of andere doctent wijsbegeerte of iets dergelijks. Daar was echter geen sprake van en in feite had niemand redenen om nerveus te zijn. Tenminste, objectief gezien had niemand redenen. Maar zo is de poëzie (de echte poëzie): die hangt in de lucht, die laat zich voorvoelen, zoals aardbevingen naar men zegt gevoeld worden door sommige dieren die daar een speciaal zintuig voor hebben. (Slangen, wormen, ratten en sommige vogels.) Wat er vervolgens gebeurde vond overhaast plaats en ik zou het, hoewel het aanstellerig klinkt, wonderbaarlijk durven noemen. Er arriveerden twee reëel viscerale dichters en Álamó stelde ze met tegenzin aan ons voor, hoewel hij slechts een van hen persoonlijk kende, de ander kende hij van horen zeggen of van naam of iemand had het over hem gehad, maar desondanks stelde hij hem aan ons voor.

Ik weet niet wat ze daar kwamen zoeken. Ze waren kennelijk op oorlogspad, hoewel hun bezoek ook een propagandistisch en proselitisch trekje vertoonde. In het begin hielden de reëel visceralisten hun mond of stelden zich bescheiden op. In afwachting van de gebeurtenissen nam Álamó op zijn beurt een diplomatieke, lichtelijk ironische houding aan, maar gezien de schuchtere houding van de nieuwkomers vatte hij allengs moed en na een halfuur was de workshop weer zoals altijd. Toen begon het gevecht. De reëel visceralisten trokken de juistheid van het door Álamó gehanteerde systeem om kritiek te leveren in twijfel; hij van zijn kant noemde de reëel visceralisten nep-surrealisten en valse marxisten, en bij zijn aanval werd hij gesteund door vijf deelnemers aan de workshop, dat wil zeggen, door iedereen behalve door een broodmagere knaap die altijd rondliep met een boek van Lewis Carroll en die nooit zijn mond opendeed, en door mij, wat me eerlijk gezegd verbaasde, want zij die Álamó met zoveel elan verdedigden waren dezelfde die zijn onverbiddelijke kritiek stoïcijns over zich heen lieten komen en die zich nu ontpopten (wat me verbazingwekkend voorkwam) als zijn trouwste verdedigers. Op dat moment besloot ik mijn steentje bij te dragen en ik beschuldigde Álamó ervan geen flauw idee te hebben van wat een *rispetto* was; de reëel visceralisten erkenden openlijk dat zij ook niet wisten wat het was maar mijn opmerking leek hen opportuun en dat zeiden ze; een van hen vroeg hoe oud ik was, ik antwoordde zeventien, en probeerde nogmaals uit te leggen wat een *rispetto* was; Álamó was rood van woede; de deelnemers aan de workshop noemden me een betweter (een van hen beweerde dat ik een academist was); de reëel visceralisten kwamen voor me op; nu ik toch zo ver gegaan was, vroeg ik aan Álamó en aan de workshop in het algemeen of ze zich tenminste nog herinnerden wat een nicarcheum of een tetrastichon was. Niemand kon mijn vraag beantwoorden.

In tegenstelling tot wat ik verwachtte liep de discussie niet uit op een algehele knokpartij. Ik moet toegeven dat ik dat fantastisch had gevonden. En hoewel een van de deelnemers aan de workshop Ulises Lima beloofde op een dag zijn gezicht in elkaar te zullen slaan, gebeurde er uiteindelijk niets, ik bedoel niets gewelddadigs, hoewel ik op

het dreigement (dat, nogmaals, niet tegen mij gericht was) reageerde met degene die het uitte te verzekeren dat ik volledig tot zijn beschikking stond op elke willekeurige hoek van de campus, op welke dag en welk uur hij maar wilde.

Het einde van de avond was verrassend. Álamo daagde Ulises Lima uit een van zijn gedichten voor te lezen. Deze liet zich niet bidden en haalde een paar vuile, gekreukelde papiertjes uit de zak van zijn jasje. Wat afschuwelijk, dacht ik, deze stomkop heeft zich in zijn eentje in het hol van de leeuw gewaagd. Ik geloof dat ik mijn ogen dichtdeed uit louter plaatsvervangende schaamte. Er zijn momenten die geschikt zijn voor het declameren van gedichten en er zijn momenten die geschikt zijn om te knokken. Voor mij was dit een van die laatste. Zoals gezegd deed ik mijn ogen dicht en ik hoorde hoe Lima zijn keel schraapte. Ik hoorde de ietwat onbehaaglijke stilte (als dat mogelijk is, wat ik betwijfel) die er om hem heen ontstond. En eindelijk hoorde ik zijn stem die het mooiste gedicht voorlas dat ik ooit had gehoord. Daarna stond Arturo Belano op en zei dat hij op zoek was naar dichters die wilden meewerken aan het tijdschrift dat de reëel visceralisten van plan waren uit te geven. Ze hadden allemaal graag willen meedoen, maar na de discussie voelden ze zich een beetje opgelaten en niemand deed zijn mond open. Toen de workshop was afgelopen (later dan gewoonlijk) liep ik met hen naar de bushalte. Het was te laat. Er kwam geen enkele bus meer voorbij, dus besloten we samen een taxibus naar de Reforma te nemen, vandaar liepen we naar een bar in de calle Bucareli waar we tot heel laat bleven praten over poëzie.

Veel wijzer werd ik er niet van. De naam van de groep is deels een grap en deels volkomen serieus. Ik geloof dat er jaren geleden een Mexicaanse avant-gardistische groep bestond die de 'reëel visceralisten' heette, maar ik weet niet of het schrijvers of schilders of journalisten of revolutionairen waren. Ze waren actief in de jaren twintig of dertig, maar ook dat is me niet helemaal duidelijk. Uiteraard had ik nooit van die groep gehoord, maar dat is te wijten aan mijn onwetendheid op het gebied van de literatuur (alle boeken van de wereld wachten om door mij gelezen te worden). Volgens Arturo Belano verdwaalden de reëel visceralisten in de Sonorawoestijn. Daarna hadden ze het over een zekere Cesárea Tinajero of Tinaja, dat weet ik niet meer, ik geloof dat ik op dat moment een schreeuwende ruzie had met een kelner over een paar flesjes bier, en over de *Gedichten* van de Graaf de Lautréamont, iets in die *Gedichten* dat te maken had met die Tinajera, en daarna deed Lima een mysterieuze uitspraak. Volgens hem liepen de reëel visceralisten achteruit. 'Hoezo achteruit?' vroeg ik.

'Gewoon achteruit, we kijken naar een punt maar verwijderen ons ervan, linea recta naar het onbekende.'

Ik zei dat het me prima leek om op die manier te lopen, hoewel ik er in feite niets van snapte. Welbeschouwd is het de slechtste manier van lopen.

Later kwamen er andere dichters bij, sommige waren reëel visceralisten en andere niet, en de herrie werd onverdraaglijk. Even dacht ik dat Belano en Lima mij vergeten waren, want ze praatten alleen maar met alle zonderlinge types die naar ons tafeltje

kwamen, maar toen het licht begon te worden vroegen ze me of ik me bij de club wilde aansluiten. Ze zeiden niet ‘groep’ of ‘beweging’, maar club en dat vond ik leuk. Natuurlijk zei ik ja. Het ging heel simpel. Een van hen, Belano, schudde me de hand, zei dat ik nu een van hen was en daarna zongen we een Mexicaans lied. Dat was alles. Het lied ging over de eenzame dorpen in het noorden en over de ogen van een vrouw. Voordat ik naar buiten ging om te kotsen vroeg ik of dat de ogen van Cesárea Tinajera waren. Belano en Lima keken me aan en zeiden dat ik ongetwijfeld al een reëel visceralist was en dat we samen de Latijns-Amerikaanse poëzie zouden veranderen. Om zes uur ’s morgens nam ik weer een bustaxi, deze keer in mijn eentje, die me naar de wijk Lindavista bracht, waar ik woon. Vandaag ben ik niet naar de universiteit gegaan. Ik heb de hele dag op mijn kamer doorgebracht met het schrijven van gedichten.

4 november

Ik ben teruggegaan naar de bar in de calle Bucareli maar de reëel visceralisten kwamen niet opdagen. Al wachtend heb ik de tijd gedood met lezen en schrijven. De stamgasten van de bar, een groep zwijgende dronkelappen, tamelijk louche types, hielden me constant in het oog.

Het resultaat van vijf uur wachten: vier pilsjes, vier tequila’s, een bord *sopes** die ik voor de helft heb laten staan (ze waren halfbedorven), Álamo’s laatste gedichtenbundel van a tot z uitgelezen (die had ik expres meegenomen om me er samen met mijn nieuwe vrienden vrolijk over te maken), zeven teksten, geschreven à la Ulises Lima (de eerste over de sopes die stonken als de pest; de tweede over de universiteit: ik zag hoe die verwoest was; de derde over de universiteit: ik rende er naakt rond te midden van een menigte zombi’s; de vierde over de maan boven DF*; de vijfde over een dode zanger; de zesde over een geheim genootschap dat onder de riolen van Chapultepec woonde, en de zevende over een verloren boek en over de vriendschap), beter gezegd, geschreven op de manier van het enige gedicht van Ulises Lima dat ik ken en dat ik niet had gelezen maar alleen gehoord, en een gevoel van lichamelijke en geestelijke eenzaamheid.

Een paar dronkelappen wilden zich met me bemoeien maar ondanks mijn leeftijd ben ik best in staat om me wie dan ook van het lijf te houden. Een serveerster (ze heet Brígida, hoorde ik, en ze zei dat ze zich me herinnerde van de nacht die ik er met Belano en Lima had doorgebracht) streek over mijn haar. Dat deed ze zogenaamd achteloos, terwijl ze naar een ander tafeltje liep. Na een tijdje kwam ze bij me zitten en gaf me

* sope – kleine, dikke, gevulde tortilla

* DF – afkorting van Distrito Federal; Federaal District, conglomeraat van de steden Mexico-Stad, Azcapotzalco, Ixtalcalco, Ixtapalapa, Coyoacán, Villa Obregón, Talpan en Ciudad Nezahualcóyotl

te verstaan dat mijn haar te lang was. Ze was aardig maar ik gaf liever geen antwoord. Om drie uur 's nachts ging ik naar huis. De reëel visceralisten verschenen niet. Zal ik hen niet terugzien?

5 november

Niets van mijn vrienden gehoord. Al sinds twee dagen ga ik niet naar de universiteit en ik ben ook niet van plan om nog naar de workshop van Álamo te gaan. Vanmiddag ben ik weer naar de Encrucijada Veracruzana (de bar in de calle Bucareli) gegaan, maar geen spoor van de reëel visceralisten. Het is merkwaardig hoe anders zo'n zaak kan zijn als je er 's middags of 's avonds of zelfs 's morgens komt. Je zou zeggen dat het verschillende bars waren. Vanmiddag zag het etablissement er veel armoediger uit dan het in werkelijkheid is. De louche types van 's avonds vertonen zich nog niet, de klanten zijn, hoe zal ik het zeggen, schichtiger, doorzichtiger, ook vreedzamer. Drie stomdronken klerken, waarschijnlijk zeer lage ambtenaren, een verkoper van schildpadeieren met een lege mand, twee *prepa*-scholieren*, een grijzende meneer die aan een tafeltje *enchiladas** zit te eten. Er zijn ook andere serveersters. Die van drie uur vanmiddag kende ik niet hoewel een van hen naar me toe kwam en opeens tegen me zei: 'Jij moet de dichter zijn.' De opmerking verwarde me maar ik moet toegeven dat ik me er ook door geleid voelde.

'Ja juffrouw, ik ben dichter. Maar hoe weet u dat?'

'Brígida heeft het over je gehad.'

Brígida, de serveerster!

'En wat heeft ze tegen u gezegd?' vroeg ik, zonder haar al te durven tutoyeren.

'Nou, dat je hele mooie gedichten schreef.'

'Dat kan zij niet weten. Ze heeft nooit iets van me gelezen,' zei ik een beetje blozend maar steeds ingenomener met de wending van het gesprek. Ook bedacht ik dat Brígida wél een paar verzen van me had kunnen lezen: over mijn schouder! Dat stond me al minder aan.

De serveerster (haar naam was Rosario) vroeg of ik haar een gunst wilde bewijzen. Ik had moeten zeggen: 'dat hangt ervan af', zoals mijn oom me (tot vervelens toe) heeft ingeprent, maar ik ben nu eenmaal anders en zei: 'Zeg maar waar het over gaat.'

'Ik zou willen dat je een gedicht voor me schreef,' zei ze.

'Goed. Een dezer dagen zal ik er een voor je schrijven,' zei ik terwijl ik haar voor het eerst tutoyeerde en al zo opgewonden was dat ik haar vroeg me nog een tequila te brengen.

* *prepa* – afkorting van 'preparatoria', pre-universitaire onderwijsinstelling

* *enchilada* – pittig gevulde maïspannenkoek

‘Het drankje is voor mijn rekening,’ zei ze. ‘Maar je moet het gedicht nu schrijven.’

Ik probeerde haar uit te leggen dat je een gedicht niet zomaar kon schrijven.

‘En vanwaar die haast?’

De uitleg die ze me gaf was een beetje vaag; het scheen te gaan om een gelofte aan de Maagd van Guadalupe, iets wat verband hield met iemands gezondheid, met een familielid dat was verdwenen en weer teruggekomen, iemand waar ze veel van hield en die ze erg had gemist. Maar wat had dat allemaal te maken met een gedicht? Even dacht ik dat ik te veel gedronken had, dat ik te lang niets had gegeten en door de alcohol en de honger het contact met de werkelijkheid begon te verliezen. Maar daarna dacht ik dat het niet zo erg kon zijn. Als ik me goed herinner (hoewel ik er mijn hand niet voor in het vuur zou durven steken) was een van de voorwaarden voor het schrijven van poëzie volgens het viscerale realisme het tijdelijke verbreken van contact met een bepaald soort werkelijkheid. Hoe het ook zij, een feit is dat er op dat moment maar weinig klanten in de bar waren en dat de twee andere serveersters allengs dichterbij mijn tafeltje kwamen en me omsingelden terwijl ik me in een schijnbaar onschuldige positie bevond (werkelijk onschuldig) die echter voor een willekeurige toeschouwer, iemand die niet verder keek dan zijn neus lang was, een politieman bijvoorbeeld, niet zo onschuldig zou lijken: een zittende student met drie staande vrouwen naast zich, van wie er een met haar rechterheup zijn linkerschouder en linkerarm aanraakte terwijl de andere met hun dijbenen tegen de rand van het tafeltje leunden (die er vast en zeker een afdruk in zou achterlaten), en die een onschuldig literair gesprek met hem voerden dat echter, gezien vanuit de deuropening, wat dan ook zou kunnen lijken. Bijvoorbeeld: een souteneur in druk gesprek met zijn pupillen. Bijvoorbeeld: een geile student die zich niet laat verleiden.

Ik besloot korte metten te maken, stond zo goed en zo kwaad als ik kon op, betaalde, liet een hartelijke groet voor Brígida achter en vertrok. Op straat werd ik enkele seconden verblind door de zon.

6 november

Vandaag ben ik ook niet naar college gegaan. Ik stond vroeg op, nam de bus richting UNAM* maar stapte eerder uit en zwierf een groot deel van de ochtend door het centrum. Eerst ging ik de Librería del Sótano binnen en kocht een boek van Pierre Louys, daarna stak ik de Juárez over, kocht een broodje ham en ging op een bank in de Alameda zitten lezen en eten. Het verhaal van Louys, en vooral de illustraties daarbij, bezorgden me de erectie van een hengst. Ik probeerde op te staan en weg te gaan, maar met mijn pik in die toestand was dat onmogelijk zonder de aandacht van niet alleen vrou-

* UNAM – afkorting van Universidad Nacional Autónoma de México: Nationale Vrije Universiteit van Mexico

welijke wandelaars maar voetgangers in het algemeen te trekken en dientengevolge aanstoot te geven. Dus ging ik weer zitten, sloeg mijn boek dicht en veegde de kruimels van mijn jasje en mijn broek. Ik bleef een tijd kijken naar iets dat me een eekhoorn leek die zich behoedzaam verplaatste over de takken van een boom. Na tien minuten (ongeveer) besepte ik dat het geen eekhoorn maar een rat was. Een enorme rat! De ontdekking maakte me erg treurig. Daar zat ik, zonder me te kunnen verroeren, en op twintig meter afstand zat een onderzoekende, hongerige rat die zich stevig vasthield aan een boomtak en op zoek was naar vogeleieren of door de wind naar de boomtoppen opgejaagde broodkruimels (twijfelachtig) of wat dan ook. De angst kroop omhoog naar mijn nek en ik werd misselijk. Om te voorkomen dat ik ging kotsen stond ik op en rende weg. Na vijf minuten flink doorstappen was mijn erectie verdwenen.

's Avonds keek ik in de calle Corazón (parallel aan mijn straat) naar een partijtje voetbal. De spelers waren mijn jeugdvrienden, hoewel het misschien een beetje te ver gaat om te spreken van jeugdvrienden. De meesten zitten nog op de prepa en anderen hebben hun studie opgegeven en werken voor hun ouders of doen niets. Sinds ik naar de universiteit ga is de kloof die ons scheidde groter geworden en nu lijkt het of we van twee verschillende planeten komen. Ik vroeg of ik mee mocht doen. De verlichting in de calle Corazón is niet al te best en de bal was nauwelijks te zien. Bovendien kwamen er van tijd tot tijd auto's langs en moesten we stoppen. Ik moest twee trappen incasseren en kreeg een knalharde bal tegen mijn gezicht. Genoeg. Ik ga nog een beetje lezen in Pierre Louys en doe dan het licht uit.

7 november

Mexico-Stad heeft veertien miljoen inwoners. Ik zal de reëel visceralisten niet meer zien. Ook zal ik niet teruggaan naar de universiteit en naar de workshop van Álamo. Ik zie wel hoe ik het regel met mijn oom en tante. Het boek van Louys, *Afrodite*, heb ik uit en nu lees ik de dode Mexicaanse dichters, mijn toekomstige collega's.

8 november

Ik heb een prachtig gedicht ontdekt. Over de auteur, Efrén Rebolledo (1877-1929), heb ik op literatuurles nooit iets gehoord. Ik schrijf het hier over:

De vampier

*Zwaar en naargeestig kronkelen je krullen
langs je blanke leden, als een krinkelvloed,*

*in zijn kroezig-duist're stroom strooi ik de gloed
der rode rozen die mijn kus verhullen.*

*Terwijl 'k de dichte ringen tracht te ontwarren,
voel ik je kille hand die me zacht verlokt
waardoor een lange huivering me doorschokt
en me tot op het bot toe laat verstarren.*

*Je dwalende pupillen, schuw en openwijd,
schitteren bij 't horen van de zucht
die 'k slaak en die mijn ingewanden splitst.*

*Dorstig veins jij, terwijl je me laat bloeden,
een duistere vampier te zijn, geducht,
die zich begerig met mijn warme bloed zal voeden.*

De eerste keer dat ik het las (een paar uur geleden) kon ik het niet laten de deur van mijn kamer op slot te doen en te masturberen terwijl ik het een, twee, drie en zelfs tien of vijftien keer reciteerde en me daarbij voorstelde hoe Rosario, de serveerster, op handen en voeten boven me stond en me vroeg een gedicht te schrijven voor dat door haar geliefde of gemiste wezen of me smeekte haar op het bed te neuken met mijn gloeiende pik.

Eenmaal bevrijd was ik in staat om over het gedicht na te denken.

Wat betreft de interpretatie van de 'kroezig-duist're stroom' bestaat volgens mij geen enkele twijfel. Dat is niet het geval met de eerste regel van het tweede couplet: 'Terwijl 'k de dichte ringen tracht te ontwarren', wat heel goed zou kunnen slaan op de 'kroezig-duist're stroom' waarvan de krullen een voor een werden gladgetrokken of uiteengerafeld, maar waar het werkwoord 'ontwarren' wellicht een andere betekenis verbergt.

'De dichte ringen' zijn ook niet helemaal duidelijk. Zijn het de krulletjes van het schaamhaar, de krullen van het hoofdhaar van de vampier of *verschillende* openingen van het menselijke lichaam? In één woord, bedrijft hij sodomie met haar? Ik geloof dat mijn geest nog niet vrij is van de lectuur van Pierre Louys.

9 november

Ik heb besloten terug te gaan naar de Encrucijada Veracruzana, niet omdat ik verwacht de reël visceralisten daar aan te treffen maar om Rosario nog eens te zien. Ik heb een paar gedichtjes voor haar geschreven. Die gaan over haar ogen en over de eindeloze

Mexicaanse horizon, over de verlaten kerken en de luchtspiegelingen op de wegen die naar de grens leiden. Ik weet niet waarom, maar ik geloof dat Rosario uit Veracruz of uit Tabasco komt, wie weet zelfs uit Yucatán. Misschien heeft ze het me verteld. Het kan ook verbeelding van mij zijn. Wie weet is de verwarring mede ontstaan door de naam van de bar en komt Rosario niet uit Veracruz of uit Yucatán maar uit DF. Hoe het ook zij, ik had het idee dat gedichten die doen denken aan landstreken die totaal anders zijn dan de hare (in het geval zij uit Veracruz komt, iets wat ik steeds meer betwijfel) veelbelovender zullen zijn, in elk geval wat betreft mijn bedoelingen. Daarna zal het lot zijn loop nemen.

Vanmorgen heb ik rondgezworven in de omgeving van de wijk Villa en nagedacht over mijn leven. De toekomst ziet er niet erg rooskleurig uit, zeker als ik geen college meer loop. Maar waar ik me echt zorgen over maak is mijn seksuele ontwikkeling. Ik kan me toch niet eeuwig blijven aftrekken. (Ik maak me ook zorgen over mijn ontwikkeling als dichter, maar je kunt het beste niet meer dan één probleem tegelijk aanpakken.) Zou Rosario een vriendje hebben? En als ze een vriendje heeft, zou hij dan jaloers en bezitterig zijn? Ze is te jong om getrouwd te zijn, maar die mogelijkheid kan ik ook niet uitsluiten. Ik geloof dat ze me mag, dat is zo klaar als een klontje.

10 november

Ik ben de reëel visceralisten tegengekomen. Rosario komt uit Veracruz. Alle reëel visceralisten hebben me hun adres gegeven en ik heb hun allemaal het mijne gegeven. De bijeenkomsten worden gehouden in café Quito, in de calle Bucareli, iets voorbij de Encrucijada, en thuis bij María Font, in de wijk Condesa, of bij de schilderes Catalina O'Hara, in de wijk Coyoacán. (María Font, Catalina O'Hara, die namen roepen iets in me wakker, hoewel ik nog niet weet wat.)

Overigens is alles goed gegaan, hoewel het niet veel scheelde of het was op een tragedie uitgelopen. De bar zat vol en het publiek kon niet armzaliger en louchier zijn. In de hoek zat zelfs een blinde man accordeon te spelen en te zingen. Maar ik liet me niet afschrikken en leunde op de bar zodra er een plekje vrijkwam. Rosario was er niet. Ik informeerde naar haar bij de serveerster die me bediende en zij noemde me een wispelturige, onberekenbare, opschepperige knaap. Met een lachje, dat wel, alsof ze me toch niet zó slecht vond. Eerlijk gezegd snapte ik niet wat ze bedoelde. Daarna vroeg ik haar waar Rosario vandaan kwam en ze zei: Uit Veracruz. En waar zijzelf vandaan kwam. Uit DF zelf, zei ze. En jij? Ik ben de ruiter uit Sonora, zei ik opeens en zonder dat het ergens op sloeg. In feite ben ik nooit in Sonora geweest. Ze lachte en we hadden nog een hele tijd zo door kunnen praten maar zij moest bedienen. Brígida was er wel en toen ik al aan mijn tweede tequila begon kwam ze naar me toe en vroeg wat er aan de hand was. Brígida is een vrouw met een stuurs, melancholiek, beledigd gezicht. Het beeld

dat ik van haar had was anders, maar toen was ik dronken en nu niet. Ik zei: Hoe gaat het, Brígida, dat is lang geleden. Ik probeerde de indruk te wekken ontspannen en zelfs vrolijk te zijn, hoewel ik niet kan zeggen dat ik vrolijk was. Brígida pakte mijn ene hand en legde die op haar hart. Aanvankelijk schrok ik en mijn eerste impuls was weg te lopen, misschien de bar uit te rennen, maar ik beheerste me.

‘Voel je het?’ vroeg ze.

‘Wat?’

‘Mijn hart, jochie, voel je het niet kloppen?’

Met mijn vingertoppen betastte ik het oppervlak dat me werd aangeboden: de linnen blouse en Brígida’s borsten, geperst in een beha die me veel te klein leek. Maar geen spoor van haar hartslag.

‘Ik voel niets,’ zei ik met een glimlach.

‘Mijn hart, stomkop, hoor je het niet kloppen? Voel je niet hoe het bijna breekt?’

‘Neem me niet kwalijk, maar ik hoor niets.’

‘Hoe kun je horen met je hand, klootzak, ik vraag alleen maar of je het voelt? Voelen je vingers niets?’

‘Nee... echt niet.’

‘Je hand is ijskoud,’ zei Brígida. ‘Wat een mooie vingers. Het is wel duidelijk dat je nooit gewerkt hebt.’

Ik had het gevoel te worden bekeken, bestudeerd, doorboord. De louche dronkelappen aan de bar toonden belangstelling voor de laatste opmerking van Brígida. Voorlopig verkoos ik hen te negeren en ik verklaarde dat ze zich vergiste, dat ik vanzelfsprekend moest werken om mijn studie te betalen. Nu pakte Brígida mijn hand vast alsof ze de lijnen bestudeerde. Dat interesseerde me en ik maakte me geen zorgen meer over mogelijke toeschouwers.

‘Doe niet zo schichtig,’ zei ze. ‘Tegenover mij hoeft je niet te liegen, ik ken je. Je bent een rijkkeluizsoontje, maar eentje met grote ambities. En je hebt geluk. Je zult je doel bereiken. Hoewel ik hier zie dat je meer dan eens zult verdwalen, door je eigen schuld, omdat je niet weet wat je wilt. Je hebt iemand nodig die je in goede en in slechte tijden terzijde staat. Heb ik het mis?’

‘Nee, prima, ga door, ga door.’

‘Niet hier,’ zei Brígida. ‘Deze bemoeizuchtige zatladders hebben toch zeker niets te maken met jouw toekomst?’

Voor het eerst waagde ik het openlijk om me heen te kijken. Vier of vijf louche zuip-lappen luisterden aandachtig naar Brígida, een van hen hield zelfs zijn blik onnatuurlijk strak op mijn hand gericht, alsof het de zijne was. Ik glimlachte tegen hen, stel je voor dat ze boos zouden worden, en wilde hun op die manier duidelijk maken dat ik niets met dit alles van doen had. Brígida kneep in de rug van mijn hand. Er lag een hartstochtelijke blik in haar ogen, alsof ze op het punt stond om te gaan vechten of in tranen uit te barsten.

‘Hier kunnen we niet praten, kom mee.’

Ik zag hoe ze even fluisterde met een van de serveersters en vervolgens gaf ze me een teken. De Encrucijada Veracruzana zat vol en boven de hoofden van de klanten hing een wolk van rook en de accordeonmuziek van de blinde man. Ik keek op mijn horloge, bijna twaalf uur, de tijd was omgevlogen, dacht ik.

Ik volgde haar.

We kwamen in een lang, smal vertrek dat dienstdeed als opslagruimte waar kratten met flessen en schoonmaakspullen voor de bar stonden opgestapeld (reinigingsmiddelen, bezems, bleekwater, een rubberen ruitenwisser, een verzameling plastic handschoenen). Achterin stonden een tafel en twee stoelen. Brígida wees me er een aan. Ik ging zitten. Het blad van de ronde tafel was volgekrast met namen, de meeste onleesbaar. De serveerster bleef staan, op een paar centimeters afstand van mij, waakzaam als een godin of een roofvogel. Misschien wachtte ze tot ik haar zou vragen om te gaan zitten. Geroerd door haar verlegenheid deed ik dat. Tot mijn verbazing nam ze plaats op mijn knieën. Het was een onbehaaglijke situatie en toch merkte ik na een paar seconden tot mijn ontzetting dat mijn pik, zonder dat mijn verstand en mijn ziel en zelfs mijn laagste begeerten erbij betrokken waren, zo stijf werd dat ik onmogelijk kon doen alsof er niets aan de hand was. Brígida moet het gemerkt hebben want ze stond op en stelde voor me te pijpen, na me van bovenaf te hebben bestudeerd.

‘Wat...?’ zei ik.

‘Pijpen, wil je dat ik je pijp?’

Ik keek haar aan zonder het te begrijpen, hoewel de waarheid allengs begon door te dringen tot de eenzame, uitgeputte zwemmer in de zwarte zee van onwetendheid. Zij beantwoordde mijn blik. Haar ogen waren hard en vlak. En ze had een eigenschap die haar onderscheidde van alle mensen die ik tot dan toe had leren kennen: ze keek je altijd (waar dan ook, in welke situatie dan ook, wat er ook gebeurde) recht in je ogen. Brígida’s blik, besloot ik toen, kon onverdraaglijk zijn.

‘Ik weet niet waar je het over hebt,’ zei ik.

‘Of je afgezogen wilt worden, schatje.’

Ik had geen tijd om te antwoorden en misschien was dat maar beter ook. Zonder haar blik van me af te wenden, ging Brígida op haar knieën zitten, trok mijn rits open en stak mijn pik in haar mond. Eerst de eikel, waar ze een paar keer op beet, weliswaar zachtjes maar toch verontrustend, en daarna de hele penis, blijkbaar zonder te kokhalzen. Tegelijk liet ze haar rechterhand dwalen over mijn onderbuik, maag en borst en gaf me met regelmatige tussenpozen harde klappen waarvan de blauwe plekken nog zichtbaar zijn. De pijn die ik voelde droeg er waarschijnlijk toe bij dat mijn genot een extra dimensie kreeg maar voorkwam tegelijkertijd dat ik klaarkwam. Af en toe sloeg Brígida haar blik op van haar werk, maar zonder mijn lid los te laten, en zocht mijn ogen. Dan sloot ik de mijne en reciteerde in mijn hoofd losse zinnen van het gedicht

‘De vampier’ die later, toen ik over het incident nadacht, helemaal geen losse zinnen van dat gedicht waren maar een diabolische mengeling van gedichten van verschillende herkomst, profetische zinnen van mijn oom, herinneringen uit mijn kindertijd, gezichten van actrices die ik in mijn puberteit had aanbeden (het gezicht van Angélica María bijvoorbeeld, in zwart-wit), landschappen die rondwentelden als meegesleurd door een wervelwind. In het begin probeerde ik me te verdedigen tegen de klappen maar toen ik had vastgesteld dat mijn inspanningen zinloos waren, wijdde ik mijn handen aan Brígida’s haren (lichtkastanjebruin geverfd en niet erg schoon, zoals ik kon vaststellen) en aan haar oren – klein en vlezig, hoewel van een bijna onnatuurlijke hardheid, alsof er geen grammetje vlees of vet in zat, alleen kraakbeen, plastic, nee, metaal dat een beetje soepel was gemaakt – waaraan twee grote ringen van namaakzilver hingen.

Toen de ontknoping naderde en ik, aangezien kreunen niet wenselijk was, mijn vuisten ophief en een onzichtbaar wezen bedreigde dat langs de wanden van de opslagruimte kroop, ging de deur plotseling open (maar zonder geluid) en verscheen het hoofd van een serveerster en haar lippen uitten een duidelijke waarschuwing: ‘Uitkijken.’

Brígida staakte haar werk onmiddellijk. Ze stond op, keek me in de ogen met een gedesillusioneerde uitdrukking op haar gezicht en trok me aan mijn jasje naar een deur die ik tot op dat moment niet had opgemerkt.

‘Tot kijk, liefde,’ zei ze met een stem die veel heser klonk dan gewoonlijk, terwijl ze me door de deur duwde.

Plotseling bevond ik me in de toiletten van de Encrucijada Veracruzana, een rechthoekige, lange, smalle en naargeestige ruimte.

Ik deed enkele stappen op goed geluk, nog verdwaasd door de snelheid van de gebeurtenissen die zojuist hadden plaatsgevonden. Het rook naar ontsmettingsmiddel en de vloer was nat, op sommige plaatsen lagen plassen. De verlichting was schaars, om niet te zeggen nihil. Tussen twee beschadigde wasbakken zag ik een spiegel; ik wierp een zijdelingse blik op mezelf; het spiegelbeeld deed me de haren te berge rijzen. Zachtjes, in een poging niet te spetteren in het water op de grond dat – dat zag ik toen – uit een van de wc’s stroomde, ging ik nogmaals naar de spiegel, geprikkeld door nieuwsgierigheid. Deze toonde me een wigvormig gezicht dat donkerrood was en waarop het zweet parelde. Ik sprong achteruit en was bijna gevallen. Op een van de wc’s zat iemand. Ik hoorde hem brommen en vloeken. Vast en zeker een van die louche zatlad-ders. Toen riep iemand me bij mijn naam: ‘Dichter García Madero.’

Ik zag twee gestalten bij de urinoirs. Ze waren gehuld in een wolk van rook. Twee flikkers? dacht ik, twee flikkers die mijn naam kennen?

‘Dichter García Madero, kom hier, man.’

Hoewel de logica en de voorzichtigheid me voorschreven de uitgang te zoeken en onverwijd de Encrucijada te verlaten, zette ik twee passen in de richting van de rook-

wolk. Ik werd geobserveerd door twee paar schitterende ogen, zoals die van een wolf in harde wind (een dichterlijke vrijheid, want ik heb nog nooit wolven gezien; harde winden wel, en die komen niet al te zeer overeen met de stola van rook die de beide gestalten omhulde). Ik hoorde ze lachen. Ha ha ha. Ik snoof de geur van marihuana op en kalmeerde.

‘Dichter García Madero, je apparaat hangt.’

‘Wat?’

‘Ha ha ha.’

‘Je piemel... Hij hangt uit je broek.’

Ik tastte naar mijn gulf. Inderdaad, door de haast en de schrik was ik er niet in geslaagd mijn pik in mijn broek te stoppen. Ik bloosde, dacht erover ze uit te schelden maar hield me in, streek mijn broek glad en zette een stap in hun richting. Ze kwamen me bekend voor en ik probeerde door te dringen in de duisternis die hen omringde en hun gezichten te herkennen. Tevergeefs.

Toen kwam er een hand en vervolgens een arm tevoorschijn uit het ei van rook dat hen beschermde en boden ze me het stickie aan.

‘Ik rook niet,’ zei ik.

‘Het is marihuana, dichter García Madero. Golden Acapulco.’

Ik schudde mijn hoofd.

‘Ik hou er niet van.’

Lawaai afkomstig uit het naastgelegen vertrek maakte me aan het schrikken. Iemand verhief zijn stem. Een man. Daarna schreeuwde er iemand. Een vrouw. Brígida. Ik stelde me voor dat de eigenaar van de bar haar een pak slaag gaf en wilde haar te hulp schieten, hoewel Brígida me eerlijk gezegd niet veel kon schelen (eigenlijk helemaal niets). Toen ik op het punt stond me om te draaien en naar de opslagruimte te gaan, grepen de handen van de onbekenden me vast en kwamen hun gezichten uit de rookwolk tevoorschijn. Het waren Ulises Lima en Arturo Belano.

Ik slaakte een zucht van opluchting, klapte bijna in mijn handen, zei dat ik ze al dagen zocht en deed daarna een nieuwe poging om de schreeuwende vrouw te hulp te schieten, maar ze lieten me niet los.

‘Haal je geen problemen op de hals, dat is altijd zo met die twee,’ zei Belano.

‘Welke twee?’

‘De serveerster en haar baas.’

‘Maar hij slaat haar,’ zei ik, en inderdaad, het geluid van de klappen was nu duidelijk te horen. ‘Dat kunnen we niet toestaan.’

‘Ach, die dichter García Madero,’ zei Ulises Lima.

‘We kunnen het niet toestaan maar soms zijn geluiden bedriegelijk. Luister naar me en vertrouw op me,’ zei Belano.

Ik kreeg de indruk dat ze veel van de Encrucijada wisten en had hun er een paar vragen over willen stellen maar deed het niet om niet onbescheiden te lijken.

Toen we uit de toiletten kwamen deed het licht pijn aan mijn ogen. Iedereen praatte op schreeuwende toon. Anderen zongen op de melodie van de blinde man, een bolero – dat dacht ik tenminste – die ging over een wanhopige liefde, een liefde die door de jaren niet gedooft maar wél onwaardiger, laaghartiger en wreder kon worden gemaakt. Lima en Belano hadden elk drie boeken bij zich en zagen eruit als studenten zoals ik. Alvorens te vertrekken gingen we naar de bar, schouder aan schouder, bestelden drie tequila's die we in één teug achteroversloegen en gingen lachend de straat op. Toen ik de Encrucijada verliet keek ik nog een laatste keer om in de ijdele hoop Brígida uit de opslagruimte te zien komen, maar ik zag haar niet.

De boeken die Ulises Lima bij zich had waren:

Manifeste électrique aux paupières de jupes, van Michel Bulteau, Matthieu Messagier, Jean-Jacques N'Guyen That, Gyl Bert-Ram-Soutrenom F.M., en andere dichters van de Mouvement Électrique, onze gelijken in Frankrijk (veronderstel ik).

Sang de satin, van Michel Bulteau.

Nord d'été naïtre opaque, van Matthieu Messagier.

De boeken die Arturo Belano bij zich had waren:

Le parfait criminel, van Alain Jouffroy.

Le pays où tout est permis, van Sophie Podolski.

Cent mille milliards de poèmes, van Raymond Queneau. (Dit laatste was gefotokopieerd en de horizontale afsnijdingen die op de fotokopie te zien waren plus de slijtage die hoorde bij een zeer beduimeld boek veranderden het in een soort verbaasde papieren bloem waarvan de bloembladen uitstaken naar de vier windstreken.)

Later ontmoetten we Ernesto San Epifanio, die ook drie boeken bij zich had. Ik vroeg hem of ik de titels mocht opschrijven. Het waren:

Little Johnny's Confession, van Brian Patten.

Tonight at Noon, van Adrian Henri.

The Lost Fire Brigade, van Spike Hawkins.

11 november

Ulises Lima woont op een zolderkamer in de calle Anáhuac, vlak bij Insurgentes. De ruimte is klein, drie bij tweeënhalve meter en overal stapelen de boeken zich op. Door het enige raam, zo klein als een patrijspoort, zie je de omliggende platte daken waar, zoals Monsiváis volgens Ulises Lima beweerde nog mensenoffers werden gebracht. In de kamer ligt maar één matras op de grond die Lima overdag of als er bezoek komt oprolt en als bank gebruikt; er is ook een piepkleine tafel waarvan het blad helemaal in beslag wordt genomen door zijn schrijfmachine, en maar één stoel. Het is duidelijk dat de bezoekers moeten blijven staan of op de matras of de grond moeten gaan zitten. Vandaag waren we met z'n vijven: Lima, Belano, Rafael Barrios en Jacinto Re-

quena; de stoel werd bezet door Belano, de matras door Barrios en Requena, Lima bleef de hele tijd staan (soms liep hij zelfs rond door zijn kamer) en ik ging op de grond zitten.

We praatten over poëzie. Niemand heeft nog ooit een gedicht van mij gelezen en toch behandelen ze me allemaal als een van de reëel visceralisten. De kameraadschap is spontaan en prachtig!

Tegen negen uur 's avonds verscheen Felipe Müller, die achttien is en dus totdat ik erbij kwam de jongste *was* van de groep. Daarna gingen we met z'n allen eten bij een Chinees en wandelden we tot drie uur 's nachts en praatten over literatuur. We waren het er volledig over eens dat de Mexicaanse poëzie veranderd moet worden. Onze situatie is (als ik het goed heb begrepen) onhoudbaar, we zitten tussen het rijk van Octavio Paz en het rijk van Pablo Neruda. Dat wil zeggen, tussen de wal en het schip.

Ik vroeg hun waar ik de boeken kon kopen die zij de vorige avond bij zich hadden. Het antwoord verbaasde me niet: die pikten ze in de Librería Francesa in de Zona Rosa en in de Librería Baudelaire in de calle General Martínez, vlak bij de calle Horacio in Polanco. Ik wilde ook iets weten over de auteurs en gezamenlijk (wat een reëel visceralist leest wordt direct daarna door de anderen gelezen) stelden ze me op de hoogte van het leven en het werk van de 'électricos', van Raymond Queneau, van Sophie Podolski, van Alain Jouffroy.

Felipe Müller vroeg me, misschien een beetje geïrriteerd, of ik Frans sprak. Ik antwoordde dat ik me met een woordenboek wel kon redden. Later stelde ik hem dezelfde vraag. 'Spreek jij wel Frans, beste vriend?' Hij antwoordde ontkennend.

12 november

Ontmoeting in café Quito met Jacinto Requena, Rafael Barrios en Pancho Rodríguez. Tegen negen uur 's avonds zag ik hen binnenkomen en ik wenkte vanaf het tafeltje waaraan ik al zo'n drie uur nuttig had doorgebracht met schrijven en lezen. Ik word voorgesteld aan Pancho Rodríguez. Hij is net zo klein als Barrios maar heeft het gezicht van een twaalfjarig kind terwijl hij tweeëntwintig is. We kunnen haast niet anders dan elkaar sympathiek vinden. Pancho Rodríguez praat honderduit. Van hem hoor ik dat Ulises Lima vóór de komst van Belano en Müller (die in DF arriveerden na de coup van Pinochet en dus niet tot de oorspronkelijke groep behoren) een tijdschrift had uitgebracht met gedichten van María Font, Angélica Font, Laura Damián, Barrios, San Epifanio, een zekere Marcelo Robles (van wie ik nooit heb gehoord) en de broers Rodríguez, Pancho en Moctezuma. Volgens Pancho is hij een van de beste jonge Mexicaanse dichters, de andere is Ulises Lima van wie hij beweert dat het zijn beste vriend is. Het tijdschrift (twee nummers, allebei uit 1974) heette *Lee Harvey Oswald* en werd helemaal gefinancierd door Lima. Requena (die nog niet tot de groep behoorde) en Barrios

bevestigen het verhaal van Pancho Rodríguez. ‘Daar lag de kiem van het reëel visceralisme,’ zegt Barrios. Pancho Rodríguez is het daar niet mee eens. Volgens hem hadden ze met *Lee Harvey Oswald* door moeten gaan, juist op het moment dat de mensen ons begonnen te kennen stopten ze ermee, zegt hij. Welke mensen? De andere dichters, natuurlijk, de studenten filosofie en letteren, de meisjes die gedichten schreven en die wekelijks deelnamen aan de honderd workshops die als bloemen ontloken in de stad. Barrios en Requena zijn het er niet mee eens, ook al spreken ze met nostalgie over het tijdschrift.

‘Zijn er veel dichtersessen?’

‘Het woord dichtersessen klinkt een beetje denigrerend,’ zei Pancho.

‘Ze worden dichters genoemd,’ zei Barrios.

‘Maar zijn het er veel?’

‘Meer dan ooit tevoren in de geschiedenis van Mexico,’ zei Pancho. ‘Je kunt geen steen optillen of je vindt een meisje dat schrijft over haar perikelen.’

‘En hoe slaagde Lima erin om in zijn eentje *Lee Harvey Oswald* te financieren?’ vroeg ik.

Het leek me verstandig om voorlopig niet verder in te gaan op het thema dichtersessen.

‘Ach, dichter García Madero, iemand als Ulises Lima is in staat wat dan ook te doen voor de poëzie,’ zei Barrios dromerig.

Daarna spraken we over de naam van het tijdschrift, die mij geniaal voorkwam.

‘Even kijken of ik het begrepen heb. Volgens Ulises Lima zijn dichters een soort Lee Harvey Oswalds, niet?’

‘Min of meer,’ zei Pancho Rodríguez. ‘Het leek mij beter het *De bastaarden van Sor Juana* te noemen, wat Mexicaanser klinkt, maar onze vriend is gek op de geschiedenis van de gringo’s.’

‘Eigenlijk dacht Ulises dat er een uitgeverij bestond die zo heette, maar hij had het mis en toen hij zijn vergissing ontdekte besloot hij zijn tijdschrift zo te noemen,’ zei Barrios.

‘Welke uitgeverij?’

‘De P.-J. Oswald in Parijs die een boek van Matthieu Messagier heeft uitgegeven.’

‘En die stommeling van een Ulises dacht dat de Franse uitgeverij naar de moordenaar Oswald was genoemd. Maar de uitgeverij heette P.-J. Oswald en niet L.H. Oswald en op een keer ontdekte hij het en eigende zich die voornaam toe.’

‘De naam van de Fransman moet Pierre-Jacques zijn,’ zei Requena.

‘Of Paul-Jean Oswald.’

‘Heeft zijn familie geld?’

‘Nee, de familie van Ulises heeft geen geld,’ zei Requena. ‘In feite bestaat zijn familie alleen uit zijn moeder, hè? Ik ken tenminste verder niemand.’

‘Ik ken zijn hele familie,’ zei Pancho. ‘Ik leerde Ulises veel eerder dan jullie allemaal

kennen, veel eerder dan Belano, en zijn moeder is zijn enige familielid. En ik verzeker jullie dat ze geen poen heeft.'

'Hoe kon hij dan twee nummers van een tijdschrift financieren?'

'Door marihuana te verkopen,' zei Pancho. De twee anderen zeiden niets, ze spraken het niet tegen.

'Dat kan ik niet geloven,' zei ik.

'Het is echt waar. De poen komt van de marihuana.'

'Verdomme.'

'Hij gaat het halen in Acapulco en verdeelt het vervolgens onder zijn klanten in DF.'

'Hou je mond, Pancho,' zei Barrios.

'Waarom zou ik mijn mond houden? Is deze knaap geen verdomde reëel visceralist? Waarom zou ik dan mijn mond houden?'

13 november

Vandaag ben ik de hele dag met Lima en Belano opgetrokken. We hebben gelopen, de metro, bussen en een bustaxi genomen, opnieuw gelopen en al die tijd hebben we onophoudelijk gepraat. Af en toe bleven ze staan en gingen ergens een huis binnen en dan moest ik buiten blijven wachten. Toen ik vroeg wat ze deden zeiden ze dat ze een onderzoek uitvoerden. Maar ik denk dat ze marihuana aan huis bezorgen. Onderweg heb ik mijn laatste gedichten voorgelezen, zo'n elf of twaalf, en ik geloof dat ze ze mooi vonden.

14 november

Vandaag ben ik met Pancho Rodríguez naar het huis van de zusjes Font geweest.

Ik zat al zo'n vier uur in café Quito, had drie koppen koffie gedronken en kreeg net een beetje genoeg van het lezen en schrijven toen Pancho kwam opdagen en me vroeg met hem mee te gaan. Ik nam zijn uitnodiging met beide handen aan.

De zusjes Font wonen in de wijk Condesa, in een mooi, elegant huis van twee verdiepingen met een tuin en een achterpatio, aan de calle Colima. De tuin is niet veel bijzonders, er staan een paar armzalige bomen en het gras is niet gladgeschoren, maar de achterpatio is heel anders: daar staan grote bomen, enorme planten met bladeren die zo intens groen zijn dat ze zwart lijken, er is een klein bassin bedekt met klimplanten (in het bassin, dat ik geen fontein zou durven noemen, zitten geen vissen maar wel een een onderzeeër op batterijen, eigendom van Jorgito Font, de jongste broer) en een huisje dat helemaal apart staat van het grote huis en dat vroeger waarschijnlijk dienst-deed als koetshuis of stal maar momenteel bewoond wordt door de zusjes Font.

Voordat we er aankwamen waarschuwde Pancho me: ‘Angélica’s vader is een beetje geschift. Je moet niet schrikken als je iets vreemds ziet, je doet gewoon wat ik doe en trekt je nergens iets van aan. Als hij vervelend wordt stellen we hem buiten gevecht en klaar is Kees.’

‘We stellen hem buiten gevecht?’ vroeg ik zonder precies te weten wat hij bedoelde. ‘Jij en ik? In zijn eigen huis?’

‘Zijn vrouw zou ons eeuwig dankbaar zijn. Die kerel is totaal doorgedraaid. Ongeveer een jaar geleden heeft hij al een tijdje in het gekkenhuis gezeten. Maar dat moet je niet zeggen tegen de zusjes Font, in elk geval moet je niet zeggen dat ik het je verteld heb.’

‘Dus die kerel is gek,’ zei ik.

‘Gek en geruïneerd. Tot voor kort hadden ze twee auto’s en drie dienstmeisjes en gaven ze grandioze feesten. Maar ik weet niet wat voor kronkel die arme vent in zijn hersens had en op een dag sloeg het hem in zijn bol. Nu is hij blut.’

‘Maar om in zo’n huis te wonen moet je geld hebben.’

‘Het is hun eigendom, het enige dat ze nog bezitten.’

‘Wat deed meneer Font voordat hij gek werd?’ vroeg ik.

‘Hij was architect, maar een hele slechte. Hij heeft de lay-out van de twee nummers van *Lee Harvey Oswald* gemaakt.’

‘Verdomme.’

Toen we aanbelden werd er opengedaan door een vent met een kaal hoofd en een snor, die er ontredderd uitzag.

‘Angélica’s vader,’ fluisterde Pancho me toe.

‘Dat dacht ik al,’ zei ik.

De vent kwam met grote stappen naar het tuinhek en keek ons aan met met een blik vol geconcentreerde haat, ik was blij dat ik aan de andere kant stond. Na enkele ogenblikken te hebben getwijfeld, alsof hij niet wist wat hij moest doen, deed hij het hek open en stortte zich op ons. Ik sprong achteruit maar Pancho stak zijn armen uit en begroette hem hartelijk. Toen bleef de man stokstijf staan en stak een aarzelende hand uit alvorens ons binnen te laten. Pancho ging haastig op weg naar de achterkant van het huis en ik volgde hem. De vader van de meisjes Font keerde in zichzelf pratend terug naar het grote huis. Terwijl wij door een zijgang vol bloemen liepen die buiten het huis de voortuin met de achterpatio verbond, legde Pancho me uit dat die arme meneer Font zich ook zorgen maakte om zijn dochter Angélica.

‘María is geen maagd meer,’ zei Pancho, ‘maar Angélica nog wel, hoewel ze op het punt staat haar maagdelijkheid te verliezen, en de ouwe weet het en dat maakt hem stapel.’

‘Hoe weet hij dat?’

‘Mysteries van het vaderschap, veronderstel ik. De kwestie is dat hij zich de godganse dag afvraagt welke schooier zijn dochter zal ontmoagden en dat is te veel voor een

man. Eigenlijk begrijp ik het wel, als ik hem was zou ik hetzelfde voelen.'

'Maar heeft hij iemand op het oog of verdenkt hij iedereen?'

'Hij verdenkt uiteraard iedereen, hoewel er twee of drie afvallen: de homo's en haar zuster. De ouwe is niet achterlijk.'

Ik begreep er geen snars van.

'Vorig jaar heeft Angélica de poëzieprijs Laura Damián gewonnen, weet je, toen ze pas zestien was.'

Ik had nog nooit van mijn leven van die prijs gehoord. Later vertelde Pancho me dat Laura Damián een dichteres was die stierf toen ze nog geen twintig was, in 1972, en dat haar ouders de prijs instelden ter herinnering aan haar. Volgens Pancho was de Laura Damiánprijs een van de prijzen met het meeste aanzien bij de *speciale* inwoners van DF. Ik keek hem aan met een blik die zoveel wilde zeggen als: wat ben jij voor idioot, maar zoals te verwachten deed Pancho alsof zijn neus bloedde. Daarna keek ik omhoog en dacht achter een van de ramen op de eerste verdieping een gordijn te zien bewegen. Misschien was het alleen maar een briesje maar totdat ik het huisje van de zusjes Font binnenging had ik het gevoel dat ik geobserveerd werd.

Alleen María was er.

María is lang, heeft zwart, erg sluit haar, een rechte neus (volkomen recht) en dunne lippen. Ze heeft zo te zien een goed karakter, hoewel gemakkelijk valt te raden dat haar boze buien verschrikkelijk kunnen zijn en lang kunnen aanhouden. We treffen haar aan midden in het vertrek waar ze danspassen oefent, Sor Juana Inés de la Cruz leest, naar een plaat van Billie Holiday luistert en verstrooid een aquarel schildert waarop twee vrouwen met verstrengelde handen aan de voet van een vulkaan staan, omgeven door lavastroompjes. Haar ontvangst is in eerste instantie koeltjes, alsof de aanwezigheid van Pancho haar irriteert maar ze die tolereert uit respect voor haar zuster en omdat het huisje op de patio eerlijk gezegd niet alleen van haar maar van hen beiden is. Mij kijkt ze niet eens aan.

Daar komt nog bij dat ik me een nogal banale opmerking over Sor Juana permitteer, wat haar nog meer tegen mij in het harnas jaagt (een volkomen ongepaste woordspeling op de overbekende dichtregels: *Dwaas zijn de mannen die de vrouw / beschuldigen zonder motief / en niet beseffen dat hun grief / te wijten is aan eigen grauw en snauw*, wat ik vervolgens vergeefs probeerde goed te maken door de volgende regels te reciteren: *Blijf bij mij, schaduw van mijn schuw geluk, / begoocheling waarin 'k mezelf verlies, / illusie waarvoor 'k blij de dood verkies, / genot waarvan 'k de wrange vruchten pluk*).

Zodat we plotseling alle drie verlegen of nors (dat hing ervan af wie) bleven zwijgen, en María Font keek niet eens naar ons, hoewel ik nu en dan naar haar of naar haar aquarel keek (beter gezegd: ik bespioneerde haar en haar aquarel) en Pancho Rodríguez, die zich niets leek aan te trekken van de vijandigheid van María en haar vader, bekeek de boeken terwijl hij een liedje floot dat voor zover ik kon horen niets te maken had met wat Billie Holiday zong, totdat eindelijk Angélica arriveerde en toen begreep

ik Pancho (hij was een van de jongelui die van plan waren Angélica te ontmoeten!) en bijna begreep ik de vader van de meisjes Font, hoewel voor mij, dat moet ik eerlijk toegeven, maagdelijkheid totaal onbelangrijk is (ikzelf bijvoorbeeld, ben maagd. Tenzij ik de onderbroken fellatie van Brígida als een ontmoeting beschouw. Maar is dat vrijen met een vrouw? Zou ik niet tegelijk haar geslacht hebben moeten likken om te geloven dat we inderdaad hadden gevrijd? Moet een man, om niet langer maagd te zijn, zijn pik in de vagina van een vrouw steken en niet in haar mond of in haar kont of in haar oksel? Moet ik, om echt te geloven dat ik heb gevrijd, eerst klaarkomen? Wat is dat allemaal ingewikkeld.)

Maar waar was ik gebleven. Angélica verscheen en te oordelen naar de manier waarop ze Pancho begroette was het, althans voor mij, volkomen duidelijk dat hij op het terrein van de liefde bepaalde kansen had bij de bekroonde dichteres. Ik werd vluchtig voorgesteld en weer aan mijn lot overgelaten.

Samen klapten ze een scherm uit dat het vertrek in tweeën deelde en vervolgens namen ze plaats op het bed en hoorde ik hen fluisteren.

Ik ging naar María toe en maakte een paar opmerkingen over haar aquarel. Ze keek me niet eens aan. Vervolgens veranderde ik van tactiek: ik begon over het reëel visceralisme en over Ulises Lima en Arturo Belano. Ook zei ik (onverschrokken: het gefluister aan de andere kant van het scherm maakte me steeds nerveuzer) dat haar aquarel een reëel visceralistisch werk was. María Font keek me voor het eerst aan en glimlachte: 'De reëel visceralisten kunnen me geen donder schelen.'

'Maar ik dacht dat je deel uitmaakte van de groep, ik bedoel, van de beweging.'

'Ik zou wel gek zijn... Misschien als ze een minder walgelijke naam hadden uitgezocht... Ik ben vegetariër en ik walg van alles wat met ingewanden te maken heeft.'

'Welke naam zou jij eraan hebben gegeven?'

'Ach, dat weet ik niet. Mexicaanse Surrealistische Afdeling misschien.'

'Ik geloof dat er al een Mexicaanse Surrealistische Afdeling bestaat, in Cuernavaca. Bovendien, wij zijn van plan een beweging op Latijns-Amerikaans niveau op te richten.'

'Op Latijns-Amerikaans niveau? Laat me niet lachen.'

'Nou ja, dat willen we op den duur, als ik het goed heb begrepen.'

'En waar kom jij vandaan?'

'Ik ben een vriend van Lima en Belano.'

'Hoe kan het dan dat ik je hier niet eerder heb gezien?'

'Ik heb ze pas kort geleden leren kennen...'

'Jij bent die knaap van de workshop van Álamo, is het niet?'

Ik bloosde, waarom weet ik eerlijk gezegd niet. Ik gaf toe dat we elkaar daar hadden leren kennen.

'Dus er bestaat al een Mexicaanse Surrealistische Afdeling in Cuernavaca,' zei María peinzend. 'Misschien zou ik naar Cuernavaca moeten verhuizen.'

‘Het stond in *El Excelsior*. Oudere mensen die zich bezighouden met schilderen. Een groep toeristen, geloof ik.’

‘In Cuernavaca woont Leonora Carrington,’ zei María. ‘Je bedoelt haar toch niet?’

‘O nee,’ zei ik. Ik heb geen idee wie Leonora Carrington is.

Toen hoorden we gekreun. Niet van genot, dat wist ik meteen, maar van pijn. Tegelijkertijd drong het tot me door dat er al een tijdje niets te horen was aan de andere kant van het scherm.

‘Alles goed, Angélica?’ vroeg María.

‘Natuurlijk is alles goed, ga alsjeblieft een ommetje maken en neem die jongen mee,’ antwoordde de verstikte stem van Angélica Font.

Met een uitdrukking van ergernis en tegenzin gooide María de penselen op de grond. Te oordelen naar de verfvlekken op de tegels was het niet de eerste keer dat haar zuster haar om een beetje meer privacy vroeg.

‘Kom met me mee.’

Ik volgde haar naar een afgelegen hoek van de patio die grensde aan een hoge, met klimplanten begroeide muur waar een metalen tafeltje en vijf bijpassende stoelen stonden.

‘Geloof jij dat ze...?’ en onmiddellijk had ik spijt van mijn nieuwsgierigheid die ik met haar wilde delen. Gelukkig was María te kwaad om het me kwalijk te nemen.

‘Aan het vrijen zijn? Nee, geen sprake van.’

We bleven een tijdje zwijgen. María trommelde met haar vingers op het tafelblad en ik sloeg mijn benen een paar keer over elkaar en begon de planten op de patio te bestuderen.

‘Goed, waar wacht je op, lees me je gedichten voor,’ zei ze.

Ik las en las totdat mijn ene been begon te slapen. Toen ik ophield durfde ik haar niet te vragen of ze ze mooi had gevonden. Vervolgens nodigde María me uit voor een kop koffie in het grote huis.

In de keuken waren haar vader en moeder samen aan het koken. Ze leken gelukkig. María stelde me aan hen voor. Haar vader zag er niet meer ontredderd uit en was tamelijk aardig tegen me; hij vroeg of ik studeerde, of ik de rechtenstudie kon combineren met de poëzie, hoe het ging met die goeie ouwe Álamo (blijkbaar kennen ze elkaar of waren ze jeugdvrienden). Haar moeder sprak over vage onderwerpen die ik me nauwelijks herinner: ik geloof dat ze het had over een spiritistische seance in Coyoacán die ze kort geleden had bijgewoond en over de gekwelde ziel van een zanger van Mexicaanse volksmuziek uit de jaren veertig. Ik weet niet of ze er de draak mee stak of het serieus meende.

Jorgito Font zat voor de tv. María zei niets tegen hem en stelde me niet aan hem voor. Hij is twaalf jaar, heeft lang haar en loopt erbij als een bedelaar. Iedereen spreekt hij aan met *naco*. Tegen zijn moeder zegt hij, hoor eens, naca, ik doe dit niet, tegen zijn vader, luister, naco, tegen zijn zuster, mijn lieve naca, of mijn geduldige naca, en tegen mij zei hij, hallo, naco.

Voor zover ik weet zijn *nacos* indianen die in de stad wonen, indiaanse stedelingen, maar misschien betekent het voor Jorgito iets anders.

15 november

Vandaag weer naar de Fonts.

De gebeurtenissen verliepen, met geringe varianten, precies zoals gisteren.

Pancho en ik ontmoetten elkaar in het Chinese café El Loto de Quintana Roo, vlak bij de rotonde Insurgentes, en nadat we een paar koppen koffie hadden gedronken en iets stevigere hadden genuttigd (dat ik betaalde) vertrokken we naar de wijk Condesa.

We belden aan en opnieuw verscheen meneer Font, zijn toestand verschilde in niets van die van gisteren, hij leek eerder hard op weg te zijn naar krankzinnigheid. Zijn ogen puilden uit hun kassen toen hij de joviale hand accepteerde die Pancho hem onverstoorbaar toestak; mij leek hij niet te herkennen.

Alleen María was aanwezig in het huisje op de patio: ze werkte aan dezelfde aquarel als gisteren en hield in haar linkerhand hetzelfde boek als gisteren maar uit de luidsprekers kwam de stem van Olga Guillot en niet die van Billie Holiday.

Haar begroeting was net zo kil.

Pancho herhaalde van zijn kant hetzelfde ritueel als de vorige dag en ging op een rieten stoeltje zitten wachten op de komst van Angélica.

Deze keer paste ik er wel voor op geen waardeoordeel over Sor Juana ten beste te geven; eerst bekeek ik de boeken en daarna, naast María maar op een voorzichtige afstand, de aquarel. Deze had wezenlijke veranderingen ondergaan. De twee vrouwen aan de voet van de vulkaan, die ik me herinnerde in een vormelijke of op zijn minst serieuze houding, knepen elkaar nu in de armen; een van hen lachte of deed alsof; de andere hilde of deed alsof; in de lavastroompjes (want ze waren nog steeds rood of vuurrood) dreven nu verpakkingen van wasmiddelen, kaalhoofdige poppen en rieten manden vol ratten; de kleren van de vrouwen waren kapot of versteld; aan de hemel (of althans op het bovenste deel van de aquarel) pakte zich een onweerswolk samen; op het onderste gedeelte had María de weersverwachting voor die dag in de genoteerd.

Het was een afgrijselijk schilderij.

Daarna arriveerde Angélica, stralend, en samen met Pancho klapte ze het kamerscherm weer uit. Ik dacht een tijdje na terwijl María schilderde: het was me nu wel duidelijk dat Pancho me meesleepte naar het huis van de zusjes Font om haar bezig te houden terwijl hij en Angélica zich met elkaar vermaakten. Het leek me niet erg rechtvaardig. Voordien, in het Chinese café, had ik hem gevraagd of hij zichzelf als een reëel visceralist beschouwde. Hij antwoordde op een dubbelzinnige, wijldlopijge manier. Had het over de arbeidersklasse, over drugs, over Flores Magón, over enkele unieke fi-

guren uit de Mexicaanse revolutie. Vervolgens zei hij dat zijn gedichten beslist zouden worden opgenomen in het tijdschrift dat Lima en Belano binnenkort van plan waren uit te geven. En als ze ze niet opnemen kunnen ze voor mijn part verrekken, zei hij. Ik weet niet waarom, maar ik heb de indruk dat naar bed gaan met Angélica het enige is waar Pancho belangstelling voor heeft.

‘Alles goed, Angélica?’ vroeg María, toen dezelfde geluiden van gisteren weer begonnen, een gekreun van pijn.

‘Ja hoor, alles goed. Wil je een ommetje gaan maken?’

‘Natuurlijk,’ zei María.

Opnieuw installeerden we ons gelaten aan het metalen tafeltje, onder de klimplant. Mijn hart was gebroken, zonder aanwijsbare reden. María begon te vertellen over haar en Angélica’s jeugd, uitgesproken saaie verhalen die duidelijk alleen maar verteld werden om de tijd te doden en waarvoor ik belangstelling veinsde. De lagere school, hun eerste feesten, de middelbare school, hun beider liefde voor de poëzie, hun verlangen om te reizen, om andere landen te leren kennen, *Lee Harvey Oswald*, waarin ze allebei hadden gepubliceerd, de Laura Damiánprijs die Angélica won... Op dit punt aangekomen vroeg ik, waarom weet ik niet, misschien omdat María even bleef zwijgen, wat voor iemand Laura Damián was geweest. Het was pure intuïtie. María zei: ‘Een dichter die erg jong stierf.’

‘Dat weet ik al. Op haar twintigste. Maar wie was zij? Hoe komt het dat ik nooit iets van haar heb gelezen?’

‘Heb je Lautréamont gelezen, García Madero?’ vroeg María.

‘Nee.’

‘Dan is het normaal dat je niets van Laura Damián weet.’

‘Ik weet wel dat ik een domoor ben, neem me niet kwalijk.’

‘Dat wil ik niet beweren. Alleen dat je erg jong bent. Bovendien, het enige boek van Laura dat is uitgegeven, *De bron van de muzen*, is niet in de handel. Het is postuum gepubliceerd en betaald door haar ouders die veel van haar hielden en die haar eerste lezers waren.’

‘Ze moeten wel veel geld hebben.’

‘Waarom denk je dat?’

‘Als ze in staat zijn om een jaarlijkse poëzieprijs uit eigen zak te betalen hebben ze veel geld.’

‘Niet overdreven veel. Angélica kreeg niet zoveel. In feite is het belang van de prijs meer een kwestie van prestige dan van geld. En ook het prestige is niet overdreven groot. Bedenk wel dat het een prijs is die alleen wordt toegekend aan dichters onder de twintig.’

‘De leeftijd waarop Laura stierf. Wat morbide.’

‘Het is niet morbide, het is triest.’

‘Was jij aanwezig bij de prijsuitreiking? Wordt hij door de ouders zelf overhandigd?’

‘Natuurlijk.’

‘Waar? Bij hen thuis?’

‘Nee, op de universiteit.’

‘Op welke faculteit?’

‘Op die van wijsbegeerte en letteren. Daar studeerde Laura.’

‘Verdomme, wat morbide.’

‘Ik zie het morbide er niet van in. De enige die mijns inziens morbide is ben jij, García Madero.’

‘Hoor eens, ik vind het vervelend dat je me García Madero noemt. Net alsof ik jou Font zou noemen.’

‘Iedereen noemt je zo, ik zie geen reden waarom ik je anders zou noemen.’

‘Goed, laat maar, vertel me iets meer over Laura Damián. Heb jij nooit naar die prijs gedongen?’

‘Jawel, maar Angélica won.’

‘En wie won hem voordat Angélica hem kreeg?’

‘Een meisje uit Aguascalientes dat medicijnen studeert aan de UNAM.’

‘En daarvoor?’

‘Daarvoor werd de prijs door niemand gewonnen omdat hij nog niet bestond. Volgend jaar meld ik me misschien weer aan of misschien ook niet.’

‘En wat ga je met het geld doen als je wint?’

‘Dan ga ik waarschijnlijk naar Europa.’

We bleven allebei even zwijgen, terwijl María Font dacht aan onbekende landen en ik aan alle onbekende mannen die meedogenloos met haar zouden vrijen. Toen dat tot me doordrong schrok ik. Was ik bezig verliefd te worden op María?

‘Hoe stierf Laura Damián?’

‘Ze werd doodgereden in Tlalpan. Ze was enig kind, haar ouders waren kapot, ik geloof dat haar moeder zelfs een zelfmoordpoging heeft gedaan. Het moet treurig zijn om zo jong te sterven.’

‘Heel erg treurig,’ zei ik, terwijl ik me María voorstelde in de armen van een bijna twee meter lange man, bijna een albino, die een lange, roze tong tussen haar smalle lippen stak.

‘Weet je bij wie je terecht kunt met vragen over Laura Damián?’

‘Nee, bij wie?’

‘Bij Ulises Lima. Hij was met haar bevriend.’

‘Ulises Lima?’

‘Ja, ze waren bijna onafscheidelijk, studeerden samen, gingen samen naar de bioscoop, leenden elkaars boeken, kortom, ze waren hele goeie vrienden.’

‘Daar had ik geen idee van,’ zei ik.

We hoorden geluiden in het huisje en wachtten allebei even af.

‘Hoe oud was Ulises Lima toen Laura Damián stierf?’

Het duurde even voordat María antwoordde.

‘Ulises Lima heet niet Ulises Lima,’ zei ze met een hese stem.

‘Bedoel je dat het zijn pseudoniem is?’

María knikte, terwijl haar blik het ingewikkelde patroon van de klimplant volgde.

‘Hoe heet hij dan?’

‘Alfredo Martínez of iets dergelijks. Ik ben het al vergeten. Maar toen ik hem leerde kennen heette hij geen Ulises Lima. Laura Damián heeft hem die naam gegeven.’

‘Alle machtig, wat een nieuws.’

‘Iedereen zei dat hij verliefd was op Laura. Maar ik geloof dat ze nooit met elkaar naar bed zijn geweest. Ik heb het idee dat Laura nog maagd was toen ze stierf.’

‘Op haar twintigste?’

‘Natuurlijk, waarom niet.’

‘Nee, waarom niet.’

‘Zielig, vind je niet?’

‘Inderdaad, zielig. En hoe oud was Ulises of Alfredo Martínez toen?’

‘Eén jaar jonger, negentien of achttien.’

‘Laura’s dood zal wel een harde klap voor hem geweest zijn.’

‘Hij werd ziek en ging, zegt men, bijna het hoekje om. De doktoren wisten niet wat hij had, alleen dat hij hen ontglipte en op weg was naar de andere wereld. Ik zocht hem op in het ziekenhuis en hij was er slecht aan toe. Maar op een dag werd hij beter en daarmee eindigde alles even mysterieus als het was begonnen. Daarna gaf Ulises de brui aan zijn studie en richtte zijn tijdschrift op, dat ken je toch?’

‘*Lee Harvey Oswald*, ja, dat ken ik,’ loog ik. Direct daarna vroeg ik me af waarom ze me toen ik op de zolderkamer van Ulises Lima was, geen nummer hadden laten zien, al was het alleen maar om door te bladeren.

‘Wat een afschuwelijke naam voor een tijdschrift.’

‘Mij bevalt het wel, ik vind hem niet zo slecht.’

‘Het getuigt van een bar slechte smaak.’

‘Welke naam zou jij het gegeven hebben?’

‘Ik weet het niet. Mexicaanse Surrealistische Afdeling misschien.’

‘Interessant.’

‘Weet je dat mijn vader de lay-out van het hele tijdschrift heeft gemaakt?’

‘Pancho vertelde me zoiets.’

‘Het beste van het tijdschrift is de lay-out. Nu hebben ze allemaal een hekel aan mijn vader.’

‘Allemaal? Alle reëel visceralisten? En waarom zouden ze een hekel aan hem hebben? Het tegendeel moet eerder het geval zijn.’

‘Nee, niet de reëel visceralisten, de andere architecten van zijn bureau. Ik denk dat ze jaloers zijn op zijn charismatische omgang met jongelui. Eigenlijk kunnen ze hem niet uitstaan en nu laten ze hem boeten voor die kwestie met het tijdschrift.’

‘Voor *Lee Harvey Oswald*?’

‘Natuurlijk, omdat mijn vader het op het bureau gemaakt heeft stellen ze hem verantwoordelijk voor wat er kan gebeuren.’

‘Maar wat kan er gebeuren?’

‘Van alles en nog wat, het is wel duidelijk dat jij Ulises Lima niet kent.’

‘Nee, ik ken hem niet,’ zei ik, ‘maar ik begin me wel een idee over hem te vormen.’

‘Hij is een tijdbom,’ zei María.

Op dat moment merkte ik dat het al donker was en dat we elkaar niet konden zien, alleen horen.

‘Hoor eens, ik moet je iets opbiechten, ik heb zo-even tegen je gelogen. Ik heb het tijdschrift nog nooit in handen gehad en wil het dolgraag inkijken. Zou je het me kunnen lenen?’

‘Natuurlijk, ik kan het je geven, ik heb er een aantal exemplaren van.’

‘En kun je me ook een boek van Lautréamont lenen?’

‘Ja, maar dat moet je me beslist teruggeven. Hij is een van mijn lievelingsdichters.’

‘Dat beloof ik,’ zei ik.

María ging het grote huis binnen. Ik bleef alleen achter op de patio en even leek het me ongelooflijk dat DF daarbuiten was. Daarna hoorde ik stemmen in het huisje en er ging een lamp aan. Ik dacht dat het Angélica en Pancho waren en dat Pancho wel gauw naar de patio zou komen om me op te halen, maar er gebeurde niets. Toen María terugkwam met twee exemplaren van het tijdschrift en de *Liederen van Maldoror* merkte ze ook dat het licht in het huisje aan was en ze bleef even afwachten. Plotseling, toen ik er totaal niet op verdacht was, vroeg ze me of ik nog maagd was.

‘Nee, natuurlijk niet,’ loog ik voor de tweede keer die middag.

‘En was het erg moeilijk voor je om je maagdelijkheid te verliezen?’

‘Een beetje,’ zei ik, na even over mijn antwoord te hebben nagedacht.

Ik merkte dat haar stem weer hees was geworden.

‘Heb je een vriendinnetje?’

‘Nee, natuurlijk niet,’ zei ik.

‘Met wie heb je het dan gedaan? Met een hoer?’

‘Nee, met een meisje uit Sonora dat ik vorig jaar leerde kennen,’ zei ik. ‘We hebben elkaar maar drie dagen gezien.’

‘En heb je het met niemand anders gedaan?’

Ik kwam in de verleiding haar mijn avontuur met Brígida te vertellen maar besloot uiteindelijk dat het beter was dat niet te doen.

‘Met niemand anders,’ zei ik en ik voelde me ellendig.

16 november

Ik heb María Font opgebeld. Ik wilde haar spreken en heb haar gesmeekt me ergens te

ontmoeten. We spraken af in café Quito. Als ze binnenkomt, 's avonds om een uur of zeven, wordt ze door een paar kerels nagekeken totdat ze gaat zitten aan het tafeltje waar ik haar opwachting.

Ze ziet er beeldschoon uit in een Oaxaca-blouse en een strakke spijkerbroek en ze draagt leren sandalen. Haar donkerbruine schoudertas, waarvan de randen versierd zijn met roomkleurige paardjes, zit vol boeken en papieren.

Ik vroeg haar een gedicht voor te lezen.

'Doe niet zo vervelend, García Madero,' zei ze.

Waarom weet ik niet, maar haar antwoord maakte me verdrietig. Ik geloof dat ik de fysieke noodzaak voelde via haar lippen een van haar gedichten te beluisteren. Maar misschien was de omgeving niet zo ideaal, café Quito is een heksenketel van gepraat, geschreeuw en gelach. Ik gaf haar het boek van Lautréamont terug.

'Heb je het al gelezen?' vroeg María.

'Natuurlijk,' zei ik, 'ik heb de hele nacht gelezen, ook *Lee Harvey Oswald* heb ik al uit, een fantastisch tijdschrift, wat jammer dat het niet meer verschijnt. Jouw teksten vond ik heel erg mooi.'

'En ben je helemaal niet naar bed geweest?'

'Nog niet, maar ik voel me prima, klaarwakker.'

María Font keek me recht aan en glimlachte. Een serveerster kwam naar ons toe en vroeg wat ze wilde gebruiken. 'Niets,' zei María, 'we waren al van plan om weg te gaan.' Op straat vroeg ik haar of ze iets te doen had en ze zei van niet, alleen dat café Quito haar niet beviel. We liepen de Bucareli uit tot aan Reforma, staken over en gingen de avenida Guerrero in.

'Dit is de hoerenwijk,' zei María.

'Daar had ik geen idee van,' zei ik.

'Geef me een arm, stel je voor dat ze zich vergissen.'

In het begin viel me echt niets op dat die straat anders maakte dan de straat die we net achter ons hadden gelaten. De verkeersstroom was even dicht en de menigte op de trottoirs verschilde in niets van de massa die door de Bucareli stroomde. Maar daarna (misschien onder invloed van María's waarschuwing) begonnen me enkele verschillen op te vallen. Om te beginnen: de verlichting. De straatverlichting in de Bucareli is wit, op de avenida Guerrero was die eerder amberkleurig. De auto's: in de Bucareli trof je zelden een langs de stoeprand geparkeerde auto aan, in de Guerrero wemelde het ervan. In de Bucareli waren de bars en cafetaria's open en verlicht, op de Guerrero waren er weliswaar erg veel maar leken ze in zichzelf gekeerd, zonder ramen aan de straatkant, geheimzinnig of discreet. En ten slotte de muziek. In de Bucareli bestond die niet, er was alleen het lawaai van auto's en mensen, maar naarmate je verder de Guerrero inliep, vooral op het stuk tussen de Violeta en de Magnolia, nam de muziek bezit van de straat: muziek uit de bars en de geparkeerde auto's, uit de draagbare radio's en uit de verlichte ramen van de gebouwen met hun donkere gevels.

‘Ik hou van deze straat, ooit ga ik hier wonen,’ zei María.

Een groep tienerhoertjes stond bij een langs de stoep geparkeerde Cadillac. María bleef stilstaan en begroette een van hen.

‘Hallo, Lupe, wat leuk je te zien.’

Lupe was erg mager en had kort haar. Ik vond haar net zo mooi als María.

‘María! Goh, meid, wat is dat lang geleden,’ zei ze terwijl ze haar omhelsde.

De meisjes die bij Lupe stonden bleven op de motorkap van de Cadillac leunen, richtten hun blikken op María en bekeken haar kalm en onderzoekend. Mij keurden ze nauwelijks een blik waardig.

‘Ik dacht dat je dood was,’ zei María opeens. De botheid van haar opmerking deed me versteld staan. María’s fijngevoeligheid vertoont dergelijke kraters.

‘Ik ben springlevend. Maar het scheelde niet veel. Waar of niet, Carmencita?’ De genoemde Carmencita zei ‘wat je zegt’ en bleef naar María kijken.

‘Wie wel het loodje heeft gelegd is Gloria, die heb je toch gekend? Dat was heel vervelend en schokkend, maar ja, niemand hield van dat mens.’

‘Nee, ik kende haar niet,’ zei María met een glimlach op haar lippen.

‘De smerissen hebben haar om zeep geholpen,’ zei Carmencita.

‘En is er iets gedaan?’ vroeg María.

‘Njep,’ zei Carmencita. ‘Dat mens met haar geheime relaties was totaal mesjokke. Ze pikte iedere bamser op, dus daar was geen beginnen aan.’

‘Triest, hoor,’ zei María.

‘Hoe gaat het op de universiteit?’ vroeg Lupe.

‘Zozo,’ zei María.

‘Zit die stier nog achter je aan?’

María lachte en keek naar mij.

‘Mijn vriendin is danseres,’ zei Lupe tegen de anderen. ‘We hebben elkaar leren kennen op de *Danza Moderna*, de dansschool in Donceles.’

‘Maak dat de kat wijs,’ zei Carmencita.

‘Echt waar, Lupe zat op de dansschool,’ zei María.

‘Hoe komt het dan dat ze nu in de biznis zit?’ vroeg een meisje dat tot op dat moment niets had gezegd, de kleinste van allemaal, bijna een dwerg.

María keek haar aan en haalde haar schouders op.

‘Kom je een kop koffie met ons drinken?’ vroeg ze.

Lupe wierp een blik op het horloge dat ze om haar rechterpols droeg en keek toen naar haar vriendinnen.

‘Ik ben aan het werk.’

‘Even maar, je bent zo weer terug,’ zei María.

‘Wat kan het werk me ook verdommen, tot straks,’ zei Lupe en ze liep met María mee. Ik volgde hen.

We gingen linksaf de Magnolia in, tot aan de avenida Jesús García. Vervolgens lie-

pen we weer in zuidelijke richting, tot aan de Héroes Revolucionarios Ferrocarrileros, waar we een cafetaria binnengingen.

‘Word je nu verwend door deze knaap?’

María lachte weer.

‘Hij is alleen maar een vriend,’ zei ze, en tegen mij: ‘Als Lupe’s pooier hier verschijnt zul je voor ons allebei moeten opkomen, García Madera.’

Ik dacht dat ze een grapje maakte. Daarna overwoog ik de mogelijkheid dat ze het meende en de situatie kwam me ronduit aantrekkelijk voor. Op dat moment kon ik me geen beter incident voorstellen om indruk op María te maken. Ik voelde me gelukkig, de hele avond tot onze beschikking.

‘Mijn vent is groot,’ zei Lupe. ‘Hij heeft liever niet dat ik met onbekenden optrek.’ Het was de eerste keer dat ze tegen me sprak en me recht aankeek.

‘Maar ik ben geen onbekende,’ zei María.

‘Nee meid, jij niet.’

‘Weet je hoe ik Lupe heb leren kennen?’ vroeg María.

‘Geen flauw idee,’ zei ik.

‘Op de dansschool. Zij was het vriendinnetje van Paco Duarte, de Spaanse danser. De directeur van de school.’

‘Eén keer in de week zocht ik hem op,’ zei Lupe.

‘Ik wist niet dat je ballet studeerde,’ zei ik.

‘Ik studeerde niks, ik kwam er alleen maar om te neuken,’ zei Lupe.

‘Ik had het niet over jou maar over María,’ zei ik.

‘Vanaf mijn veertiende,’ zei María. ‘Al erg oud om een goede danseres te worden. Niets aan te doen.’

‘Maar jij danst steengoed, meid. Heel raar, maar iedereen is daar een beetje geschift. Heb je haar wel eens zien dansen?’ Ik zei van niet. ‘Je zou verliefd op haar worden.’

María schudde haar hoofd. Toen de serveerster kwam bestelden we alledrie een kop koffie en Lupe bestelde ook een broodje kaas, maar zonder bonen.

‘Daar kan ik niet zo goed tegen,’ legde ze uit.

‘Hoe is het met je maag?’ vroeg María.

‘Gaat wel, soms heb ik erg veel pijn en andere keren vergeet ik dat hij bestaat. Het zijn zenuwen. Als ik het niet uithoud neem ik een Prix en dan gaat het weer. En jij? Ga je niet meer naar de dansschool?’

‘Minder dan vroeger,’ zei María.

‘Deze stomme trut betrapte me op een keer in het kantoor van Paco Duarte,’ zei Lupe.

‘Ik stikte bijna van het lachen,’ zei María. ‘Eigenlijk weet ik niet waarom ik begon te lachen. Wie weet was ik verliefd op Paco en was het eigenlijk een aanval van histerie.’

‘Welnee, dat geloof ik niet, die Spanjool was jouw type niet.’

‘En wat was jij aan het doen met die Paco Duarte?’ vroeg ik.

‘Helemaal niks, echt waar. Ik had hem leren kennen op de avenida en omdat hij niet naar mij kon komen en ik niet naar zijn huis kon – hij is getrouwd met een Amerikaanse – ging ik hem opzoeken op de dansschool. Bovendien geloof ik dat het smerige zwijn dát juist leuk vond, me neuken in zijn kantoor.’

‘En vond je pooier het goed dat je zo ver buiten je zone op stap ging?’ vroeg ik.

‘Hoe weet jij wat mijn zone is, snotneus? Hoe weet jij of ik wel of geen pooier heb?’

‘Hé, neem me niet kwalijk als ik je beledigd heb, maar María zei zo-even dat jouw pooier een agressieve vent was, toch?’

‘Ik heb geen pooier, jongetje. Wat denk jij wel? Dat je het recht hebt me te beledigen omdat ik met je praat?’

‘Rustig, Lupe, niemand beledigt je,’ zei María.

‘Deze zak heeft mijn vent beledigd,’ zei Lupe. ‘Als die het hoorde kreeg je ervan langs, jongetje, in een vloek en een zucht heeft ie je eronder. Wedden dat de pik van mijn vent je wel zou aanstaan?’

‘Hallo, ik ben geen homo.’

‘Alle vriendjes van María zijn schandknappen, dat weet iedereen.’

‘Lupe, laat mijn vriendjes erbuiten. Toen zij ziek was,’ zei María tegen mij, ‘hebben Ernesto en ik haar naar een ziekenhuis gebracht. Wat vergeten sommige mensen gauw dat je iets voor ze gedaan hebt.’

‘Ernesto San Epifanio?’ vroeg ik.

‘Ja,’ zei María.

‘Zit hij ook op de dansschool?’

‘Daar zat hij op,’ zei María.

‘Ach, Ernesto, wat denk ik met veel plezier aan hem terug. Ik weet nog dat hij me in zijn eentje optilde en in een taxi zette. Ernesto is een schandknaap,’ legde Lupe me uit, ‘maar hij is sterk.’

‘Het was niet Ernesto die je in de taxi zette, trutbol, dat deed ik,’ zei María.

‘Die avond dacht ik dat ik doodging,’ zei Lupe. ‘Ik voelde me prima en opeens werd ik duizelig en begon bloed te spuwen. Emmers vol bloed. Ik geloof dat het me eigenlijk niet veel kon schelen of ik doodging. Ik dacht alleen maar aan mijn zoontje en aan de verbroken gelofte en aan de Maagd van Guadalupe. Ik had gedronken totdat het donker werd, aan een stuk door, en omdat ik me toen niet lekker voelde bood het dwerg-meisje dat je daarstraks zag me een beetje snuiflijm aan. Helaas, het spul was waarschijnlijk versneden of ik was er al erg aan toe, de kwestie is dat ik dood begon te gaan op een bank aan de plaza San Fernando en op dat moment verscheen dit vriendinnetje met haar vriend, die schat van een schandknaap.’

‘Heb je een zoontje, Lupe?’

‘Mijn zoontje is dood,’ zei Lupe terwijl ze me strak aankeek.

‘Hoe oud ben je dan?’

Lupe glimlachte tegen me. Haar glimlach was breed en mooi.

‘Wat denk je?’

Ik wilde geen risico lopen en zei niets. María sloeg een arm om haar schouders. Ze keken elkaar aan en glimlachten of knipoogden naar elkaar, dat weet ik niet.

‘Een jaar jonger dan María. Achttien.’

‘We zijn allebei Leeuw,’ zei María.

‘Wat ben jij?’ vroeg Lupe.

‘Ik weet het niet, eerlijk gezegd heb ik me daar nooit mee beziggehouden.’

‘Dan ben je de enige Mexicaan die niet weet onder welk sterrenbeeld hij is geboren,’ zei Lupe.

‘In welke maand ben je geboren, García Madero?’ vroeg María.

‘In januari, op 6 januari.’

‘Dan ben je een Steenbok, net als Ulises Lima.’

‘De beroemde Ulises Lima?’ vroeg Lupe.

Ik vroeg of ze hem kende en was bang dat ze me zouden vertellen dat Ulises Lima ook op de dansschool zat. In een flits zag ik mezelf op spitzen dansen in een leeg gymnastieklokaal! Maar Lupe zei dat ze hem alleen kende van horen zeggen, dat María en Ernesto San Epifania het vaak over hem hadden gehad.

Daarna begon Lupe te praten over haar dode zoontje. De baby was vier maanden toen hij stierf. Hij was al ziek bij zijn geboorte en Lupe had de Maagd beloofd dat ze het leven vaarwel zou zeggen als haar zoontje beter werd. De eerste drie maanden hield ze zich aan haar gelofte en volgens haar leek het beter te gaan met het kind. Maar de vierde maand moest ze de straat weer op en het kind stierf. ‘De Maagd heeft hem mij afgenomen omdat ik mijn gelofte heb gebroken.’ In die tijd woonde Lupe in een gebouw aan de calle Paraguay, vlak bij de plaza Catarina, en liet ze het kind ’s avonds achter bij een oude vrouw die erop moest passen. Toen ze op een ochtend thuiskwam vertelden ze haar dat haar kind was gestorven. ‘Dat was alles,’ zei Lupe.

‘Het is jouw schuld niet, wees niet zo bijgelovig,’ zei María.

‘Natuurlijk is het mijn schuld. Wie brak haar gelofte? Wie zei dat ze dit leven de rug zou toekeren en deed dat toen niet?’

‘Waarom heeft de Maagd jou dan niet gedood en je kind wel?’

‘De Maagd heeft mijn kind niet gedood,’ zei Lupe. ‘Ze heeft het meegenomen, dat is iets heel anders, meisje. Ze strafte mij met zijn afwezigheid en nam hem mee naar een beter leven.’

‘O, nou ja, als je het zo ziet is er geen enkel probleem, hè?’

‘Natuurlijk, zo is alles opgelost,’ zei ik. ‘En wanneer leerden jullie elkaar kennen? Voor of na het kind?’

‘Erna,’ zei María, ‘toen zij als een dode torpedo door het leven raasde. Ik geloof dat je dood wilde, Lupe.’

‘Als Alberto er niet geweest was zou ik de pijp uit zijn gegaan,’ zuchtte Lupe.

‘Alberto is je... verloofde, neem ik aan,’ zei ik. ‘Ken jij hem?’ vroeg ik aan María. Ze knikte van ja.

‘Hij is haar souteneur,’ zei María.

‘Maar de zijne is groter dan die van jouw vriendje,’ zei Lupe.

‘Je hebt het toch niet over mij?’ vroeg ik.

María lachte.

‘Natuurlijk heeft ze het over jou, uilskuiken,’ zei ze.

Ik bloosde en begon te lachen. María en Lupe lachten ook.

‘Hoe groot is die van Alberto?’ vroeg María.

‘Net zo groot als zijn mes.’

‘En hoe groot is zijn mes?’

‘Zó groot.’

‘Niet overdrijven,’ zei ik, hoewel ik beter van onderwerp had kunnen veranderen. In een poging het onvermijdelijke te vermijden zei ik: ‘Zulke grote messen bestaan niet.’ Ik voelde me nog beroerder.

‘Ach kom, hoe kun je dat van dat mes zo zeker weten?’ vroeg María.

‘Hij heeft dat mes al sinds zijn vijftiende, gekregen van een hoer uit de calle Bondojo, een oud wijf dat al dood is.’

‘Maar heb jij zijn lul vergeleken met het mes of gis je er maar naar.’

‘Zo’n groot mes is lastig,’ hield ik vol.

‘Hij meet hem zelf, dat hoeft ik niet voor hem te doen, mij kan het niets schelen, hij meet hem zelf en dat doet hij om de haverklap, minstens één keer per dag, om vast te stellen dat hij niet gekrompen is, zegt hij.’

‘Is hij bang dat z’n lulletje kleiner wordt?’ vroeg María.

‘Alberto is nergens bang voor, hij is een schurk in hart en nieren.’

‘Waarom dan dat gedoe met dat mes? Ik begrijp er echt geen snars van,’ zei María. ‘En heeft hij zich nooit per ongeluk gesneden?’

‘Wel eens, maar expres. Hij kan goed met zijn mes overweg.’

‘Wil je me wijsmaken dat jouw verdomde pooier voor zijn plezier in zijn pik snijdt?’ vroeg María.

‘Inderdaad.’

‘Dat kan ik niet geloven.’

‘Echt. Zo is hij nou eenmaal, maar niet elke dag natuurlijk. Alleen als hij nerveus of erg stoned is. Maar meten, echt wat je noemt meten, dat doet hij bijna dagelijks. Hij zegt dat dat goed is voor zijn mannelijkheid. Dat het een gewoonte is die hij in het borddeel geleerd heeft.’

‘Die klootzak moet een psychopaat zijn,’ zei María.

‘Jij bent erg fijngevoelig, meisje, van dit soort dingen heb jij geen verstand. Ik zeg maar zo: wat is er voor verkeers aan? Alle verdomde mannen meten voortdurend hun pik. De mijne doet het echt. En met een mes. Bovendien, met het mes dat hij gekregen heeft van zijn eerste minnares die voor hem meer een moeder was.’

‘En heeft hij echt zo’n grote?’

María en Lupe lachten. Het beeld van Alberto werd steeds groter en kreeg een dreigend karakter. Ik wilde al niet meer dat hij daar zou komen opduiken en ook wilde ik niet meer met alle geweld voor de meisjes opkomen.

‘Op een keer, in Azcapotzalco, in een hoerentent, hielden ze een wedstrijd in het pijpen en er was daar een oud wijf dat het van iedereen won. Niet één hoertje kreeg de pikken naar binnen die dat mens in haar mond propte. Toen stond Alberto op van ons tafeltje en zei: wacht maar, ik zal dat varkentje wel even wassen. De lui aan ons tafeltje zeiden: ga je gang, Alberto; wel duidelijk dat ze hem kenden. Ik wist van tevoren dat het arme mens verloren was. Alberto ging midden op de dansvloer staan, haalde zijn pik uit zijn broek, bracht hem met een paar tikjes in actie en stak hem in de mond van de kampioene. Die stond haar mannetje en ging aan de slag. Heel langzaam, te midden van de kreten van verbazing, begon ze hem naar binnen te werken. Toen greep Alberto haar vast bij haar oren en stak hem er helemaal in. Hupsakee, zei hij en iedereen lachte. Zelfs ik lachte, hoewel ik me tegelijk een beetje schaamde en een beetje jaloers was. De eerste seconden leek het mens vol te houden maar toen bleef de pik in haar keel steken en begon ze te stikken.’

‘Alle machtig, wat een bruut is die Alberto van jou,’ zei ik.

‘Maar vertel verder, wat gebeurde er?’ zei María.

‘Niets. Het mens begon Alberto te slaan en probeerde zich van hem te bevrijden, en Alberto begon te lachen en riep hup, merrie, hup, alsof hij een wilde merrie bereed, snap je wat ik bedoel?’

‘Jazeker, alsof het een rodeo was,’ zei ik.

‘Dat stond me helemaal niet aan en ik riep: Hou op, Alberto, straks blijft ze er nog in. Maar ik geloof dat hij me niet eens hoorde. Intussen liep het gezicht van het ouwe mens steeds roder aan en ze sperde haar ogen wijd open (tijdens het pijpen had ze die dicht) en greep Alberto’s broek vast ter hoogte van zijn liezen, laten we zeggen tussen de zakken en de riem, om hem van zich af te duwen. Zinloos, natuurlijk, want bij elke duw die zij gaf om zich van Alberto te bevrijden trok hij aan haar oren om het haar te beletten. En het had er alle schijn van dat hij zou winnnen, dat zag je zo.’

‘En waarom beet ze niet in zijn apparaat?’ vroeg María.

‘Omdat het een wedstrijd onder vrienden was. Als ze dat gedaan had zou Alberto haar hebben vermoord.’

‘Je bent gek, Lupe,’ zei María.

‘Jij ook, wij meiden zijn allemaal gek, hè?’

María en Lupe lachten. Ik wilde het eind van het verhaal horen.

‘Er gebeurde niks,’ zei Lupe. ‘Het mens hield het niet vol en begon te kotsen.’

‘En Alberto?’

‘Die trok zich net op tijd terug, snap je? Hij zag het aankomen en wilde niet dat zijn broek vies zou worden. Dus hij nam een tijgersprong, maar dan achteruit, zodat er zelfs geen spatje op hem terecht kwam. De toeschouwers applaudisseerden als waanzinnigen voor hem.’

‘En jij bent verliefd op die woesteling?’ vroeg María.

‘Of ik verliefd ben, echt verliefd, weet ik niet. Ik hou veel van hem, dat wel. Jij zou ook van hem houden in mijn plaats.’

‘Ik? Ik zou wel gek zijn.’

‘Hij is een echte vent,’ zei Lupe terwijl haar blik door de grote ramen naar buiten dwaalde, ‘dat is de zuivere waarheid. En hij begrijpt me beter dan wie ook.’

‘Hij buit je beter uit dan wie ook, zul je bedoelen,’ zei María terwijl ze achteroverleunde en op de tafel sloeg. De kopjes rinkelden door de klap.

‘Godsamme, maak je niet zo druk, meid.’

‘Ze heeft gelijk, maak je niet zo druk, zij mag met haar leven doen wat ze wil,’ zei ik.

‘Bemoei je er niet mee, García Madero, jij ziet deze dingen van buitenaf, je begrijpt geen moer van waar we het over hebben.’

‘Jij ziet ze ook van buitenaf. Verdomme, jij woont bij je ouders, jij bent geen hoer, neem me niet kwalijk, Lupe, het is niet mijn bedoeling je te beledigen.’

‘Nee, jij beledigt me niet, jongetje,’ zei Lupe.

‘Hou je mond, García Madero,’ zei María.

Ik gehoorzaamde. Alle drie bleven we een tijdje zwijgen. Daarna begon María te praten over de feministische beweging en over Gertrude Stein, Remedios Varo, Leonora Carrington, Alice B. Toklas (Lupe maakte een grapje over die naam, maar María nam er geen enkele notitie van), Unica Zurn, Joyce Mansour, Marianne Moore en anderen wier namen ik me niet herinner. De feministen van de twintigste eeuw, neem ik aan. Ze noemde ook Sor Juana Inés de la Cruz.

‘Dat is een Mexicaanse dichter,’ zei ik.

‘En ook een non, dat weet ik al,’ zei Lupe.

17 november

Vandaag ben ik zonder Pancho naar de zusjes Font gegaan. (Ik kan niet de hele dag aan Pancho blijven hangen.) Maar toen ik er aankwam begon ik nerveus te worden. Ik dacht dat María’s vader me de deur zou uitschoppen, dat ik niet zou weten hoe ik met hem moest omgaan, dat hij zich op me zou storten. Ik durfde niet aan te bellen en zwierf een tijd door de buurt terwijl ik dacht aan María, aan Angélica, aan Lupe en aan de poëzie. Ongewild dacht ik opeens ook aan mijn tante en mijn oom, aan hoe tot nu toe mijn leven was geweest. Het kwam me aangenaam en leeg voor en ik besepte dat het nooit meer zo zou zijn. Daar was ik dolblij om. Vervolgens zette ik er weer flink de pas in, liep naar het huis van de Fonts en belde aan. Meneer Font verscheen in de deuropening en maakte met een gebaar duidelijk dat ik niet weg moest gaan, even moest wachten, dat hij direct het hek open zou doen. Daarna verdween hij maar liet de deur op een kier staan. Na een tijdje kwam hij weer tevoorschijn en liep de tuin door met een brede

glimlach op zijn gezicht terwijl hij de mouwen van zijn overhemd oprolde. Eigenlijk vond ik dat hij er beter uitzag. Hij deed het hek voor me open, zei: 'Jij bent García Madero, hè?' en gaf me een hand. Ik zei: 'Hoe maakt u het, meneer?' en hij antwoordde: 'Noem me Quim, niks meneer, in dit huis passen dergelijke vormelijkheden niet.' Eerst begreep ik niet hoe hij genoemd wilde worden en vroeg: 'Kim?' (ik heb Rudyard Kipling gelezen) maar hij zei: 'Nee, Quim, het verkleinwoord van Joaquín in het Catalaans.'

'Goed dan, Quim,' zei ik met een glimlach van opluchting en zelfs van blijdschap. 'Ik heet Juan.'

'Nee, ik kan je beter García Madero blijven noemen. Iedereen noemt je zo,' zei hij.

Daarna liep hij een eindje met me mee door de tuin (hij hield mijn arm vast) en alvorens me los te laten zei hij dat María hem over gisteren verteld had.

'Ik ben je dankbaar, García Madero,' zei hij. 'Jongelui zoals jij zijn er weinig. Dit land gaat naar de bliksem en ik zou niet meer weten hoe we de zaak kunnen regelen.'

'Ik deed alleen maar wat iedereen gedaan zou hebben,' zei ik een beetje lokaal.

'Zelfs jongeren, van wie men in theorie verwacht dat ze verandering teweeg zullen brengen, raken aan de drugs en worden hoerenlopers. Een hopeloze zaak, alleen een revolutie kan hier verandering in brengen.'

'Ik ben het helemaal met je eens, Quim,' zei ik.

'Volgens mijn dochter gedroeg je je als een heer.'

Ik haalde mijn schouders op.

'Zij heeft een stel vrienden van heb ik jou daar, je zult ze wel leren kennen,' zei hij. 'Enerzijds stoort me dat niet. Je moet omgaan met mensen van alle rangen en standen, soms is het nodig je vol te zuigen met de werkelijkheid, nietwaar? Ik geloof dat Alfonso Reyes dat gezegd heeft, misschien, het doet er niet toe. Maar weet je, María gaat soms te ver. En daar heb ik geen kritiek op, dat ze zich volzuigt met de werkelijkheid, maar ze moet zich *volzuigen*, zich er niet aan *blootstellen*, nietwaar? Want als iemand zich te vol zuigt loopt hij het risico *slachtoffer* te worden, als je me nog kunt volgen.'

'Ik volg je,' zei ik.

'Het slachtoffer van de *werkelijkheid*, vooral als je vrienden of vriendinnen hebt die, hoe zal ik het zeggen, magnetisch zijn, nietwaar? Mensen die zonder erg het ongeluk of de *beulen* aantrekken, kun je me echt volgen, García Madero?'

'Natuurlijk.'

'Neem nou bijvoorbeeld die Lupe, het meisje dat jullie gisteravond hebben ontmoet. Ik ken haar ook, echt waar, ze is hier geweest, in mijn huis, ze heeft bij ons gegeten en geslapen, één of twee nachten, ik zal niet overdrijven, een verblijf van één of twee nachten kan geen kwaad, maar het gaat erom dat dat meisje *problemen* heeft, nietwaar? Ze trekt problemen aan, dat bedoelde ik toen ik het met je had over magnetische mensen.'

'Ik begrijp het,' zei ik. 'Ze fungeren als een magneet.'

'Inderdaad. En wat de magneet in dit geval aantrekt is iets slechts, iets heel slechts,

maar omdat María zo jong is beseft ze dat niet en ziet ze het gevaar niet, hè? Zij wil *goed* doen. Goed doen voor mensen die het nodig hebben, zonder zich te bekommeren om de risico's die dat met zich meebrengt. In één woord, mijn arme dochter wil dat haar vriendin, of haar kennisje, het leven dat ze leidt opgeeft.'

'Ik snap al waar u heen wilt, meneer, ik bedoel Quim.'

'O ja? En waar wil ik heen?'

'Je zinspeelt op Lupe's pooier.'

'Heel goed, García Madero, dat is het punt waar het om draait. Lupe's pooier. Want vertel me eens, wat betekent Lupe voor hem? Zijn bron van inkomsten, zijn werk, zijn kantoor, kortom: zijn betrekking. En wat doet een werknemer als hij zijn betrekking kwijtraakt, hè? Vertel me eens, wat doet die?'

'Hij wordt kwaad?'

'Hij wordt *verschrikkelijk* kwaad. En op wie wordt hij kwaad? Op degene die hem zijn baan heeft afgenomen, daar hoeft u niet aan te twifelen, hij wordt niet kwaad op zijn buurman, hoewel dat wel kan, maar in de eerste plaats wordt hij kwaad op degene wiens schuld het is dat hij werkloos is geworden, natuurlijk. En wie is bezig hem die streek te leveren? Mijn dochter. Dus op wie zal hij boos worden? Op mijn dochter. En terloops op haar familie, je weet hoe dit soort mensen is, hun wraak is meestal gruwelijk en zonder aanzien des persoons. Sommige nachten, dat zweer ik je, heb ik zulke afschuwelijk nachtmerries' – hij lachte een beetje terwijl hij naar het gras keek, alsof hij zich zijn nachtmerries herinnerde – 'dat ze zelfs de flinkste kerel de haren te berge zouden doen rijzen. Soms droom ik dat ik in een stad ben die Mexico is en toch ook niet. Ik bedoel: het is een onbekende stad maar ik ken hem van eerdere dromen. Ik verveel je toch niet?'

'Nee, absoluut niet.'

'Zoals gezegd, het is een vaag onbekende en vaag bekende stad. Ik dwaal rond door straten zonder eind en probeer een hotel of een pension te vinden waar ze me onderdak willen geven. Maar ik vind niets. De enige die ik tegenkom is een stomme, gebrekkige man. En het ergste van alles is dat het donker begint te worden en ik weet dat mijn leven niets meer waard is zodra de duisternis invalt, snap je? Dan zal ik overgeleverd zijn aan de krachten van de natuur. Echt een rotdroom,' voegde hij er peinzend aan toe.

'Goed, Quim, ik ga eens kijken of de meisjes er zijn.'

'Natuurlijk,' zei hij, maar zonder mijn arm los te laten.

'Straks kom ik nog wel afscheid nemen,' zei ik om maar iets te zeggen.

'Ik ben blij om wat je gisteravond gedaan hebt, García Madero. Ik ben blij dat je voor María hebt gezorgd en niet opgewonden bent geraakt door al die hoeren.'

'Maar Quim, alleen Lupe was er... En de vriendinnen van mijn vriendinnen zijn mijn vriendinnen,' zei ik, terwijl ik bloosde tot achter mijn oren.

'Goed, ga de meisjes maar opzoeken, ik geloof dat ze nog een gast hebben, in hun kamer is het drukker dan...' hij kon de vergelijking niet vinden en lachte.

Ik liep zo snel ik kon bij hem vandaan.

Voordat ik de hoek naar de patio omsloeg keek ik om en daar stond Quim Font nog heel zachtjes te lachen en naar de magnolia's te kijken.

18 november

Vandaag ben ik teruggegaan naar het huis van de Fonts. Quim deed open en omhelsde me. In het huisje trof ik María, Angélica en Ernesto San Epifanio aan. Ze zaten alle drie op Angélica's bed. Toen ik binnenkwam schoven ze onbewust dicht naar elkaar toe, alsof ze me wilden beletten te zien wat ze deden. Ik geloof dat ze Pancho verwachtten. Toen ze zagen dat ik het was ontspanden hun gezichten zich niet.

'Je zou je moeten aanwennen om de deur op slot te doen,' zei Angélica. 'Dan zouden we niet zo schrikken.'

In tegenstelling tot María's gezicht is dat van Angélica erg blank, maar ik zou niet kunnen zeggen of haar tint olijkleurig of roze is, olijkleurig geloof ik, en ze heeft uitstekende jukbeenderen, een breed voorhoofd en lippen die voller zijn dan die van haar zuster. Toen ik haar zag of beter gezegd, toen ik zag dat zij mij aankeek (de andere keren dat ik er was keek ze eigenlijk *niet* naar me), voelde ik hoe een hand met lange en dunne maar tegelijk zeer sterke vingers zich om mijn hart sloot, een beeld dat Lima en Belano zeker niet zal bevallen maar dat precies weergeeft wat ik toen voelde.

'Ik was niet de laatste die binnenkwam,' zei María.

'Dat was je wel.' Angélica sprak op een vastberaden, bijna autoritaire toon en even dacht ik dat ze het oudste en niet het jongste zusje was. 'Doe de knip op de deur en ga ergens zitten,' zei ze tegen mij.

Ik deed wat me werd opgedragen. Ze hadden de gordijnen dichtgedaan en het licht dat binnenviel was groen met gele strepen. Ik ging op een houten stoel zitten, bij een van de boekenkasten, en vroeg wat ze bekeken. Ernesto San Epifanio sloeg zijn ogen op en keek me even onderzoekend aan.

'Was jij het niet die heeft opgeschreven welke boeken ik onlangs bij me had?'

'Ja, Brian Pattern, Adrian Henri en nog een die ik me nu niet herinner.'

'*The Lost Fire Brigade* van Spike Hawkins.'

'Inderdaad.'

'En heb je ze al gekocht?' Dat zei hij op een lichtelijk sarcastische toon.

'Nog niet, maar ik ben het van plan.'

'Je moet naar een boekhandel gaan die gespecialiseerd is in Engelse literatuur. In de normale boekhandels van Mexico zul je ze niet aantreffen.'

'Ja, Ulises vertelde me al over een boekhandel waar jullie heen gaan.'

'Ach, Ulises Lima,' zei San Epifanio terwijl hij de i's sterk accentueerde. 'Waarschijnlijk stuurt hij je naar de Librería Baudelaire, waar veel *Franse* poëzie te vinden is

maar heel weinig *Engelse* poëzie... En wie zijn wij?

‘Wij? Welke wij?’ vroeg ik verbaasd. De zusjes Font waren nog steeds bezig met het bekijken en uitwisselen van dingen die ik niet kon zien. Zo nu en dan lachten ze. Angélica’s lach klaterde als een bron.

‘De bezoekers van de boekhandel.’

‘O, de reëel visceralisten, natuurlijk.’

‘Laat me niet lachen. De enigen van die groep die lezen zijn Ulises en zijn Chileense vriendje. De rest bestaat uit een kliek analfabeten. Het enige dat ze volgens mij doen is boeken stelen uit de boekhandels.’

‘Maar daarna zullen ze die toch wel lezen?’ veronderstelde ik een beetje gepikeerd.

‘Nee, daar vergis je je in, daarna geven ze ze aan Ulises en Belano. Die lezen ze en vertellen hun erover waarna zij rondbazuinen dat ze bijvoorbeeld Queneau hebben gelezen, terwijl ze in feite niet meer hebben gedaan dan een boek van Queneau *stelen* zonder het te lezen.’

‘Is Belano Chileen?’ vroeg ik in een poging het gesprek een andere wending te geven en omdat ik het bovendien echt niet wist.

‘Had je dat niet gemerkt?’ vroeg María zonder haar blik op te slaan van waar ze ook maar naar keek.

‘Jawel, het was me opgevallen dat zijn accent een beetje anders was maar ik dacht dat hij misschien uit de staat Tamaulipas kwam, of uit Yucatán, weet ik veel...’

‘Dacht je dat hij uit Yucatán kwam? O, García Madero, wat ben je heerlijk naïef. Hij dacht dat Belano uit Yucatán kwam,’ zei San Epifanio tegen de meisjes Font en ze lachten alle drie.

Ik lachte ook.

‘Hij ziet er niet naar uit, maar het zou kunnen,’ zei ik. ‘Bovendien ben ik geen specialist op dat gebied.’

‘Nou, daar komt hij niet vandaan. Hij is Chileen.’

‘En woont hij al lang in Mexico?’ zei ik om maar iets te zeggen.

‘Sinds de coup van Pinochet,’ zei María zonder op te kijken.

‘Nee, hij was hier al eerder,’ zei San Epifanio. ‘Ik heb hem leren kennen in 1971. Daarna is hij naar Chili teruggegaan en toen de staatsgreep werd gepleegd kwam hij weer naar Mexico.’

‘Maar toen kenden wij jou niet,’ zei Angélica.

‘Belano en ik waren goeie vrienden in die periode,’ zei San Epifanio. ‘We waren allebei achttien en de jongste dichters uit de calle Bucareli.’

‘Mag ik weten wat jullie bekijken?’ vroeg ik.

‘Foto’s van mij. Misschien vind je ze niet mooi maar als je wilt mag jij ze ook bekijken.’

‘Ben je fotograaf?’ vroeg ik, terwijl ik opstond en naar het bed liep.

‘Nee, ik ben alleen dichter,’ antwoordde San Epifanio, en hij maakte ruimte voor

me. ‘Aan poëzie heb ik meer dan genoeg, hoewel ik me over een jaar of zo zal verlagen tot het schrijven van verhalen.’

‘Alsjeblieft.’ Angélica overhandigde me een stapeltje foto’s die zij en María al opzij hadden gelegd. ‘Je moet ze in chronologische volgorde bekijken.’

Het zullen ongeveer vijftig of zestig foto’s zijn geweest. Allemaal gemaakt met flits. Allemaal in een kamer, waarschijnlijk een hotelkamer, op twee na die een slecht verlichte, nachtelijke straat lieten zien en een rode Mustang met een paar mensen erin. De gezichten van de mensen in de Mustang waren vaag. Op de rest van de foto’s zag je een ongeveer zestien- of zeventienjarige blonde jongen met kort haar – hij kan ook vijftien zijn geweest –, een meisje dat misschien twee jaar ouder was, en Ernesto San Epifanio. Ongetwijfeld was er een vierde persoon, degene die de foto’s maakte, maar die zag je nooit. De eerste foto’s waren van de blonde jongen die in het begin gekleed was maar geleidelijk steeds minder kleren aanhad. Vanaf de vijftiende foto waren San Epifanio en het meisje te zien. San Epifanio droeg een paars jasje. Het meisje een elegante feestjurk.

‘Wie is dat?’ vroeg ik.

‘Hou je mond en bekijk eerst de foto’s voordat je vragen stelt,’ zei Angélica.

‘Hij is mijn geliefde,’ zei San Epifanio.

‘Aha. En zij?’

‘Zijn oudste zusje.’

Het zal op de twintigste foto geweest zijn dat de jongen de kleren van zijn zusje begon aan te trekken. Het meisje, dat minder blond en aan de dikke kant was, maakte obscene gebaren tegen degene die de foto’s nam. San Epifanio daarentegen bleef, althans op de eerste foto’s, zijn gevoelens meester en zat glimlachend maar serieus in een leunstoel van skai of op de rand van het bed. Dit was echter allemaal schijn, want vanaf de dertigste of vijfendertigste foto begon ook San Epifanio zich uit te kleden (zijn lichaam met de lange armen en benen leek overdreven mager, broodmager, veel magerder dan in werkelijkheid). Op de volgende foto’s zag je hoe San Epifanio de hals van de blonde puber kuste, zijn lippen, zijn ogen, zijn rug, zijn half opgerichte pik, zijn pik recht overeind (een overigens opmerkelijke pik voor een jongen met zo’n zwak uiterlijk), voortdurend onder de aandachtige blik van het zusje, wier lichaam soms helemaal en soms slechts gedeeltelijk te zien was (anderhalve arm, een hand, een paar vingers, haar halve gezicht), terwijl je af en toe alleen haar schaduw op de wand zag. Ik moet bekennen dat ik nog nooit van mijn leven zoiets had gezien. Uiteraard had niemand me verteld dat San Epifanio homo was. (Alleen Lupe, maar Lupe zei ook dat *ik* homo was.) Dus ik probeerde mijn gevoelens (die, om het zacht uit te drukken, verward waren) te verbergen en ging door met het bekijken van de foto’s. Zoals ik al vreesde lieten de volgende foto’s zien hoe de blonde jongen zich liet kontneuken door de lezer van Brian Pattern. Ik voelde dat ik bloosde en opeens besepte ik dat ik niet wist hoe, op welke manier, ik de meisjes Font en San Epifanio aan moest kijken zodra ik klaar was met het bekijken van

de foto's. Het gezicht van de jongen die geneukt werd vertrok zich in een grimas die naar ik aannam een mengeling van genot en pijn was. (Of gespeeld, maar dat bedacht ik veel later.) Het gezicht van San Epifanio leek van het ene op het andere moment scherp te worden, als een scheermes of een fel verlicht zakmes. En het gezicht van het observerende zusje nam alle mogelijke gelaatsuitdrukkingen aan, variërend van woeste blijdschap tot de diepste melancholie. Op de laatste foto's zag je de drie in verschillende houdingen in het bed liggen, waarbij ze deden alsof ze sliepen of glimlachten tegen de fotograaf.

'Arme jongen, het lijkt wel of hij ertoe gedwongen wordt,' zei ik om San Epifanio te prikkelen.

'Gedwongen? Het was zijn idee. Hij is een pervers knaapje.'

'Maar je houdt zielsveel van hem,' zei Angélica.

'Ik hou zielsveel van hem, maar er zijn te veel dingen die ons van elkaar scheiden.'

'Zoals?' vroeg Angélica.

'Geld bijvoorbeeld, ik ben arm en hij is een verwend rijkeluijszontje, gewend aan luxe, aan reizen, aan een leven waarin het hem aan absoluut niets ontbreekt.'

'Ik vind dat hij er hier niet rijk en verwend uit ziet, sommige foto's zijn echt sinister,' zei ik in een vlag van eerlijkheid.

'Zijn familie heeft veel geld,' zei San Epifanio.

'Dan hadden jullie wel naar een iets beter hotel kunnen gaan. De verlichting is die van een B-film.'

'Hij is de zoon van de Hondurese ambassadeur,' zei San Epifanio terwijl hij me een onheilspellende blik toewierp. 'Maar dat mag je aan niemand vertellen,' voegde hij er even later aan toe, met een gevoel van spijt omdat hij me zijn geheim had opgebiecht.

Ik gaf de stapel foto's terug en San Epifanio stak ze in zijn zak. Op enkele centimeters afstand van mijn linkerarm bevond zich de naakte arm van Angélica. Ik vatte moed en keek haar aan. Zij keek ook naar mij. Ik geloof dat ik lichtelijk bloosde en voelde me gelukkig. Maar onmiddellijk verknoeide ik alles.

'Is Pancho vandaag niet gekomen?' vroeg ik stompzinnig.

'Nog niet,' zei Angélica. 'Hoe vond je de foto's?'

'Grof,' zei ik.

'Alleen maar grof?' San Epifanio stond op en ging op de houten stoel zitten waarop ik eerst had gezeten. Vanaf die plaats observeerde hij me met een cynisch lachje.

'Nou ja: ze zijn wel poëtisch. Maar als ik zei dat ik ze alleen poëtisch vond, zou ik liegen. Het zijn vreemde foto's. Ik zou zeggen dat het pornografie is. Niet in denigrerende zin, maar ik geloof dat het pornografie is.'

'Iedereen heeft de neiging om iets wat hij niet begrijpt een etiket op te plakken,' zei San Epifanio. 'Vond je de foto's opwindend?'

'Nee,' zei ik beslist, hoewel ik daar eigenlijk niet zeker van was. 'Ik vond ze niet op-

windend maar ze staan ook me niet tegen.’

‘Dan is het geen pornografie. In elk geval zou het dat voor jou niet moeten zijn.’

‘Maar ik vond ze mooi,’ gaf ik toe.

‘Dan hoef je dat alleen te zeggen: “ik vond ze mooi en ik weet niet waarom,” dat doet er ook niet zo veel toe, punt uit.’

‘Wie is de fotograaf?’ vroeg María.

San Epifanio keek naar Angélica en lachte.

‘Dat is wél een geheim. Hij heeft me bezworen dat tegen niemand te zeggen.’

‘Maar het was Billy’s idee, wat kan het dan schelen wie de fotograaf was?’ zei Angélica.

Dus de zoon van de Hondurese ambassadeur heette Billy; zeer toepasselijk, dacht ik.

En toen, waarom weet ik niet, kreeg ik het vermoeden dat de foto’s door Ulises Lima waren genomen. Daarna dacht ik aan de voor mij nieuwe nationaliteit van Belano. En vervolgens begon ik naar Angélica te kijken, maar zonder dat het erg opviel, voornamelijk als zij niet naar mij keek en opging in een poëziebundel (*Les Lieux de la douleur* van Eugène Savitzkaya) waarvan ze alleen opkeek om deel te nemen aan het gesprek dat María en San Epifanio nu voerden over erotische kunst. Vervolgens dacht ik opnieuw aan de mogelijkheid dat Ulises Lima de foto’s had gemaakt en ik herinnerde me ook wat ik gehoord had in café Quito, dat Lima in drugs handelde, en als hij in drugs handelde, en dat was zo goed als zeker, dacht ik, zou hij ook in andere dingen kunnen handelen. En op dat moment kwam Barrios aanzetten met aan zijn ene arm een heel aardig Amerikaans meisje (ze glimlachte voortdurend) dat Bárbara Patterson heette en aan zijn andere een dichteres die ik niet kende en die Silvia Moreno heette, en toen begonnen we allemaal marihuana te roken.

Veel later, dat herinner ik me vaag (hoewel niet onder invloed van de wiet, daar merkte ik nauwelijks iets van), kwam iemand weer op de proppen met de nationaliteit van Belano, misschien was ik het, dat weet ik niet, en iedereen begon over hem te praten, ik bedoel, kwaad over hem te spreken, behalve María en ik, die ons op een gegeven moment lichamelijk en geestelijk van de groep verwijderden, maar zelfs van een afstand (misschien onder invloed van de wiet) kon ik nog horen wat ze zeiden. Ze hadden het ook over Lima, over zijn reizen door de staat Guerrero en door het Chili van Pinochet waar hij marihuana bemachtigde die hij later doorverkocht aan de schrijvers en schilders in DF. Maar hoe kon Lima marihuana gaan kopen aan de andere kant van het continent? Ik hoorde gelach. Ik geloof dat ik ook lachte. Ik geloof dat ik mijn ogen dichtield. Zij zeiden: ‘Arturo dwingt Ulises om veel harder te werken, de risico’s zijn nu groter,’ en die zin bleef in mijn hoofd hangen. Arme Belano, dacht ik. Toen pakte María me bij de hand en we verlieten het huisje, net als toen Pancho er was en Angélica ons wegstuurde, alleen was Pancho er nu niet en had niemand ons weggestuurd.

Daarna viel ik geloof ik in slaap.